

**Program
hospodárskeho
a sociálneho rozvoja
obce**

KIAROV

Obsah

1. Úvod	3
Význam a poslanie PHSR	
Vzťah PHSR obce k ostatným koncepčným dokumentom	
Vízia	
Postup spracovania PHSR	
2. Ekonomické a sociálne východiská	10
Socio-ekonomická analýza	
Analýza realizovaných opatrení	
SWOT analýza	
Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja	
3. Rozvojová stratégia	41
Ciele a priority	
Opatrenia a aktivity	
Opis rozvojovej stratégie	
4. Finančný plán	47
5. Zabezpečenie realizácie	50
6. Záver	57

1. Úvod

Presunom kompetencií na nižšie samosprávne celky v rámci reformy verejnej správy sa do kompetencie obcí a ich združení dostáva aj otázka miestneho rozvoja. V podmienkach malých obcí, kde chýbajú investície a hospodárstvo je na nízkej úrovni, je jednou z možností ako zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj a konkurencieschopnosť územia prostredníctvom využitia endogénnych (miestnych) zdrojov rozvoja. Rozumieme tým proces, pri ktorom sa na základe účinného prerozdelenia a využitia existujúcich dostupných zdrojov posilňuje a rozvíja hospodárska, sociálna a kultúrna základňa, vznikajú nové podnikateľské aktivity, vytvárajú sa nové pracovné príležitosti, zlepšujú sa sociálne podmienky, rastú príjmy a na základe toho sa zlepšuje aj kvalita života obyvateľstva.

Organizačné predpoklady na úrovni miestnej správy sú veľmi dôležité, ale pre endogénny rozvoj je dôležitá aj celá sieť poradenských, informačných, konzultačných inštitúcií rozvojových agentúr, ale najmä zanietených miestnych účastníkov, ktorí pripravujú a realizujú rozvoj ako dlhodobější proces. **Vychádzajú pritom z vnútorného pochopenia vlastnej obce.** V tomto procese má nezastupiteľnú úlohu miestna samospráva.

Východiskom pre vypracovanie rôznych projektov územia s cieľom uchádzania sa o zahraničné granty je **definovanie poslania a vízie rozvoja územia.**

Zákon o podpore regionálneho rozvoja č. 351/2004 Z.z. ukladá obciam povinnosť spracovať Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Prostredníctvom programu sociálneho a ekonomického rozvoja, ktorý je jedným z programových dokumentov, sa uskutočňuje podpora regionálneho rozvoja a súčasne im vytvorí predpoklady na možnosť širšieho zapojenia sa do procesu čerpania prostriedkov z EU.

1.1. Význam a poslanie PHSR

Program sociálneho a ekonomického rozvoja (PRO) obce je strednodobým programovým dokumentom vypracovaný na obdobie rokov 2007 - 2013. Tento dokument na základe celkovej analýzy a SWOT analýzy určuje hlavné smery rozvoja územia. Stratégiou rozvoja obcí sa uskutočňuje podpora regionálneho rozvoja s dôrazom na sociálnu, ekonomickú a podnikateľskú sféru.

PHSR obsahuje tri základné časti: analytickú, strategickú a implementačnú. Za jeho vypracovanie a realizáciu je zodpovedná obec. Cieľom je sformulovať takú predstavu smerovaní obce, ktorá vyjadruje ekonomické sociálne záujmy jej občanov a zároveň je v súlade s prijatými koncepciami štátu, vyššieho územného celku, stratégiou rozvoja príslušného mikroregiónu, prípadne rezortnými stratégiami, záujmami ochrany životného prostredia, kultúrneho dedičstva a podobne.

Cieľom je zmapovanie sociálno-ekonomického priestorovej štruktúry obce a na základe výsledkov týchto analýz vytvoriť PHSR územia, ktorý bude základným strednodobým programovým dokumentom na podporu regionálneho rozvoja na úrovni obce. Je to program cielených opatrení na stimuláciu ekonomického a sociálneho rozvoja. Stanovuje hlavné smery rozvoja, formuluje strategické ciele a definuje úlohy a prvoradé potreby pre zabezpečenie rozvoja uvedených oblastí. Ciele a úlohy harmonizuje tak, aby prinášali všestranný rozvoj obce.

PHSR zabezpečuje kontinuitu rozvoja obce a je užitočným nástrojom na koordináciu prioritných rozvojových zámerov v obci (verejných aj súkromných). PHSR slúži na oživenie rozvoja, ale aj na získavanie prostriedkov potrebných na ich realizáciu. Je to stratégia cielených opatrení územia, ktorá bude priebežne aktualizovaná a doplňovaná.

Tento dokument vytvára predpoklad na zabezpečenie konzistencie v podpore regionálneho rozvoja, a tým aj zvýšenia účinnosti strategického plánovania tejto podpory a prípravy projektov v novom programovacom období 2007 – 2013.

1.2. Vzťah PHSR obce k ostatným koncepčným dokumentom

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Kiarov je východiskom tvorby územnoplánovacej dokumentácie. Územnoplánovacia dokumentácia by sa mala aktualizovať každé štyri roky, pričom by sa najskôr mala zhodnotiť realizácia existujúceho PHSR.

PHSR obce a Stratégia rozvoja Spoločenstva obcí regiónu Poiplia - Osobitnú pozornosť si zaslúži vzťah medzi PHSR obce Kiarov a Stratégiou rozvoja Spoločenstva obcí regiónu Poiplia, ktorého je obec súčasťou. PHSR obce sa opiera o zreteľne vyjadrenú politickú podporu volených zástupcov, rozvojovú stratégiu Spoločenstva obcí regiónu Poiplia koordinuje inštitúcia, na ktorú predstavitelia partnerských obcí delegujú túto právomoc. Pri vytváraní tohto dokumentu bol kladený dôraz i na to, aby PHSR obce, ktorá je súčasťou tohto spoločenstva, bol navzájom zladený a nadväzoval na jeho strategické ciele a priority.

Regionálny rozvoj sa uskutočňuje v súlade s programovaním v nasledovných dokumentoch v novom programovacom období:

A. Národný Strategický referenčný rámec 2007-2013.

Národný strategický referenčný rámec je centrálnym integrujúcim strategickým dokumentom, ktorý definuje a spája relevantné prvky jednotlivých autonómnych, avšak koherentných stratégií EÚ, štátu, sektorov a regiónov **prostredníctvom financovania so ŠF a KF** vrátane prostriedkov na spolufinancovanie s cieľom dosiahnutia čo najväčšej synergie a efektívnosti pri napĺňaní vízie a dosiahnutí strategického cieľa NSRR do 2013.

Stratégia NSRR, ktorej úlohou je zabezpečiť pokrok v dosiahnutí vízie SR a dosiahnutie strategického cieľa SR do roku 2013, je postavená na napĺňaní hierarchickej sústavy **priorít (strategické a špecifické)** platnej pre celé územie SR, t. j. všetky ciele kohéznej politiky EÚ, s tým, že v rámci cieľa „Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť“, ide o užší výber najvhodnejších priorít z celkovej hierarchickej sústavy priorít NSRR. Táto sústava je doplnená **o ciele a merateľné ukazovatele**, ktoré tvoria jej paralelnú štruktúru.

Na základe východísk stratégie a v nadväznosti na vytýčený strategický cieľ SR, je stratégia NSRR postavená na troch **strategických prioritách a ich troch cieľoch**, ktoré sa bude snažiť prostredníctvom financovania projektov v programovom období 2007 – 2013 naplniť.

Strategická priorita	Cieľ strategickej priority
1. Infraštruktúra a regionálna dostupnosť	Zvýšenie hustoty vybavenia regiónov infraštruktúrou a zvýšenie efektívnosti s ňou súvisiacich verejných služieb
2. Inovácie, informatizácia a znalostná ekonomika	Rozvoj zdrojov trvalo udržateľného ekonomického rastu a zvyšovanie konkurencieschopnosti priemyslu a služieb
3. Ľudské zdroje a vzdelávanie	Zvýšenie zamestnanosti, rast kvality pracovnej sily pre potreby znalostnej ekonomiky a zvýšenie sociálnej inklúzie rizikových skupín

B. Národný strategický plán rozvoja vidieka pre obdobie 2007-2013

Strategický rámec rozvoja vidieka SR odráža celkové smerovanie podpory rozvoja vidieka SR. Cieľom je zlepšiť konkurencieschopnosť agropotravinárskeho a lesného sektora prostredníctvom zvyšovania efektívnosti a kvality výroby so zachovaním princípov udržateľného rozvoja a princípov ekologizácie hospodárenia na vidieku. Spolu s modernizáciou, inováciou a podporou vzdelanosti je dôraz kladený aj na ochranu životného prostredia a biodiverzity vidieka pri udržateľnej využiteľnosti jeho zdrojov a tiež aktivít, ktoré prispievajú k znižovaniu regionálnych rozdielov vidieka na Slovensku. Globálnym cieľom je „multifunkčné poľnohospodárstvo/lesníctvo a udržateľný rozvoj vidieka“.

Stratégia rozvoja vidieka je postavená na štyroch osiach, pričom pre každú os je stanovená priorita:

- **OS 1:** Zlepšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva

Priorita: Podpora produktívneho poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a spracovateľského priemyslu vo väzbe na modernizáciu, inovácie a reštrukturalizáciu a odovzdávanie vedomostí v rámci agropotravinárskeho a lesného hospodárstva

- **OS 2:** Zlepšenie životného prostredia a krajiny

Priorita: Ochrana a zlepšenie životného prostredia na vidieku - zachovanie biodiverzity, kvality vôd, pôd a zmiernenie klimatických zmien

- **OS 3:** Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva

Priorita: Vytváranie pracovných príležitostí a podpora ekonomických aktivít na vidieku

- **OS 4:** Stratégia pre LEADER

Priorita: Zlepšovanie správy (manažmentu) a riadenia a mobilizácia rozvojového potenciálu vo vidieckych oblastiach.

C. Dokumenty súvisiace s prípravou programovacieho obdobia 2007-2013

- **Tretia správa o ekonomickej a sociálnej súdržnosti** – predstavuje víziu EK o politike súdržnosti v EÚ v rokoch 2007-2013
- **Existujúce stratégie a koncepcie SR** – existujúce strategické a koncepčné dokumnty SR, ktoré budú relevantné pre proces prípravy budúceho programovacieho obdobia a ktoré sa budú rešpektovať pri príprave NSRR
- **Návrh strategického cieľa a priorít SR** prepojených na kohéznú politiku EÚ pre budúce programovacie obdobie 2007-2013. Materiál schválený uznesením vlády SR č. 499/2005 zo dňa 29.6.2005
- **Ex-Ante Hodnotenie Národného Strategického referenčného rámca** – platnosť 30.5.2006

D. OP Program cezhraničnej spolupráce Maďarská republika a Slovenská republika 2007-2013

- Stratégia programu je zameraná na posilnenie integrácie v hraničnom regióne, predovšetkým v oblastiach hospodárstva, ľudskej spolupráce, životného prostredia, ochrany prírody a dostupnosti. Vyššie uvedené sa dosiahne prostredníctvom rozvoja spoločných podnikateľských štruktúr, informačných systémov trhu práce, spoluprácou v oblasti V&V, podporovaním klastrov, spoluprácou v oblasti vzdelávania, v sociálnej a kultúrnej oblasti, rozvojom partnerstva, budovaním kapacít projektového manažmentu a rozvojom turizmu. Stratégia sa zameriava aj na životné prostredie a rozvoj dostupnosti prostredníctvom ochrany prírody v cezhraničnom území, rozvojom dostupnosti s ohľadom na životné prostredie a spoluprácu v oblasti maloplošnej dopravnej infraštruktúry a informačnej infraštruktúry.

E. Program sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja,

- Je strednodobý programový dokument, ktorý obsahuje najmä analýzu hospodárskeho, sociálneho, environmentálneho rozvoja samosprávneho kraja a rozvoja kultúry na jeho území, určenie okresov, ktorých rozvoj je potrebné podporovať s ohľadom na potrebu rovnováhy v rozvoji samosprávneho kraja, stratégiu v rozvoji technickej a sociálnej infraštruktúry, v starostlivosti o životné prostredie, vo vzdelávaní, v kultúre a v ďalších oblastiach v jeho pôsobnosti. Základné údaje do uvedeného programu kraja boli spracovávané už prostredníctvom prác na dokumente Diverzifikovaná regionálna politika Banskobystrického samosprávneho kraja. Uvádzaný programový dokument bol v roku 2007 schválený.

F. Diverzifikovaná regionálna politika BBSK

- V rámci prípravy na nové programovacie obdobie 2007 a 2013 EÚ začal Odbor regionálneho rozvoja, územného plánu a životného prostredia ÚBBSK iniciatívne pracovať na zvýšení absorpčnej schopnosti BBSK s ohľadom na čerpanie financií zo zdrojov EÚ. Na základe toho prostredníctvom projektu „Budovanie kapacít regionálneho a sociálneho rozvoja pre diverzifikovanú regionálnu politiku BBSK“, sa pripravili podporné dokumenty potrebné pre úspešné zvládnutie nového programovacieho obdobia. Hlavným cieľom prác na Diverzifikovanej regionálnej politike je podporiť vyvážený regionálny rozvoj prostredníctvom zvyšovania konkurencieschopnosti BBSK. K naplneniu hlavného cieľa prispela realizácia špecifických cieľov a to:
 - vytvorenie strednodobého programovacieho dokumentu, ktorý v nasledujúcich rokoch umožní efektívne využívanie vlastných, regionálnych, národných aj nadnárodných finančných zdrojov pre rozvoj regiónu
 - vytvorenie partnerstiev pri tvorbe dokumentu, ktoré umožnia naďalej participovať na rozvoji regiónu čo najširšiemu okruhu subjektov
 - aktivizácia širokého okruhu obyvateľov kraja pri príprave dokumentu a zapojenie všetkých relevantných aktérov regionálneho rozvoja do procesu plánovania, a následnej realizácie a vyhodnocovania výstupov na miestnej úrovni
 - vytváranie podmienok na postupné zlepšovanie životných podmienok obyvateľov regiónu s cieľom vyrovnávania regionálnych disparít

1.3. Vízia

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja je súhrn všetkých aktivít súkromného a verejného sektora, pre vytvorenie dobre fungujúcich a zdravých vzťahov v obci v záujme jej nového rozvoja, ale zároveň i v záujme jej revitalizácie t.j. obnovy existujúceho. Pritom zachováva pôvodnú originalitu a špecifickosť územia obce. Obce nemajú dostatok finančných prostriedkov na územnú a projektovú prípravu na vypracovanie štúdií realizácie. Ďalšími problémami sú nedostatočne odborné profesionálne kapacity, nízky stupeň spolupráce inštitúcií a partnerov, rozdrobenosť úsilia aktérov, nepripravenosť plánov, programov a projektov.

Víziou obce je zabezpečiť hospodársky a ekonomický rast pri dodržaní podmienok trvaloudržateľného rozvoja a využitií obnoviteľných zdrojov energie, kvalitné zabezpečenie životných potrieb obyvateľstva v kontexte zachovania a rozvoja kultúrnych tradícií a zvykov v obci využívajúc úzku spoluprácu verejného, neziskového i podnikateľského sektoru a občanov.

Dosiahnutím stanovených cieľov sa zlepši miestna infraštruktúra, podporí sa rozvoj miestneho vidieckeho podnikania, vytvorenie nových pracovných príležitostí, poskytnú sa kvalitnejšie základné služby samotnému obyvateľstvu i návštevníkom vidieka, čo v dôsledku prispeje k rozvoju vidieckeho turizmu v obci a zvýši sa atraktivita obce, okolitých obcí i regiónu.

Finančné prostriedky, ktoré získame z Európskych fondov, musíme čo najefektívnejšie vynaložiť. Pomáhať obciam by mali odborníci, ktorí sú vzdelaní, skúsení a majú určitú motiváciu. Musíme takých odborníkov udržať v regióne ba aj v obci, aby kapacita mladých vzdelaných ľudí čím ďalej rástla.

Dokument na dosahovanie cieľov rozvoja obce Kiarov je jedným z podporných dokumentov, ktorý obsahuje podrobné detaily a ciele programu.

Kiarov, január 2008

Pavol Suchánsky
starosta obce

1.4. Postup spracovania PHSR

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja je účelovo spracovaný, najmä z hľadiska cieľov a priorít rozvoja SR a možností využívania fondov EÚ. Postup spracovania PHSR je v súlade s Metodickou príručkou uverejnenou Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja, sekciou regionálnej politiky. Samotnú chronológiu prípravy a vypracovania možno popísať nasledovne:

- 1) Vypracovanie **socio-ekonomickej analýzy obce**, v ktorej boli identifikované tendencie súčasného socio-ekonomického vývoja obce. Analýza bola zameraná na oblasti: rozvojový potenciál, ľudské zdroje, ekonomika, občianska vybavenosť, vzdelávanie a kultúra a životné prostredie.
- 2) Vypracovanie **analýzy realizovaných opatrení**, v rámci ktorej sa zhodnotili doterajšie skúsenosti predstaviteľov obce s implementáciou programov a podporou regionálneho rozvoja.
- 3) Vyhotovenie **SWOT analýzy**.
- 4) Určenie **klúčových disparít a hlavných faktorov rozvoja**, vychádza z identifikácie hlavných problémov, ktoré PHSR rieši a určenia potenciálu pre toto riešenie.
- 5) **Definovanie samotnej stratégie**. Tento bod priamo nadväzuje na SWOT analýzu s cieľom odstrániť, alebo zmierniť identifikované disparity pomocou využitia potenciálu reprezentovaného určenými faktormi rozvoja.
- 6) Vymedzenie opatrení a aktivít. Vychádza zo strategickej vízie obce, výsledkov analýz a stratégie PHSR. V rámci aktivít ide o činnosti, ktoré budú v rámci vymedzených opatrení podporené. Opatrenia predstavujú súhrn aktivít pomáhajúcich realizovať priority.
- 7) Definovanie merateľných ukazovateľov a **opis rozvojovej stratégie**.
- 8) Zostavenie finančného plánu. Východiskom boli disponibilné finančné zdroje obce a vymedzené opatrenia a aktivity.
- 9) **Definícia priorít a opatrení**.
- 10) Kompletizácia PHSR.
- 11) Schvaľovanie a publikovanie PHSR

V rámci samotnej prípravy PHSR prebiehalo zhromažďovanie aktuálnych informácií a dokumentov, spracovanie, porovnávanie a hodnotenie informácií, organizačné zabezpečenie a spracovanie získaných podkladov obce.

Dôvodom pre vypracovanie programu rozvoja bola potreba komplexného strategického rozvojového dokumentu, ktorý by pokrýval aj aspekty sociálneho, ekonomického, kultúrneho a inštitucionálneho rozvoja, ktoré v územnom pláne nie sú riešené. Preto sa pre nasledujúce obdobie dopĺňa dokument spĺňajúci aktuálne kritériá strategického plánu pre úroveň miestnej samosprávy, ktorým je Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce.

2. Ekonomické a sociálne východiská

Výsledkom vzájomného pôsobenia situácie v reálnej ekonomike, vo finančnom sektore, na finančných trhoch a v platobnom systéme je finančná stabilita ekonomiky. Úloha domácej reálnej ekonomiky je pritom jednou z najdôležitejších. Určuje ju stabilita v jednotlivých sektoroch reálnej ekonomiky Slovenska – vo verejnom sektore, v sektore nefinančných spoločností, v sektore domácností a v sektore zahraničného obchodu.

Základná otázka vo vzťahu k finančnej stabilite je, keď i vo finančnom hospodárení týchto sektorov vznikali napätia, problémy s plnením záväzkov a riziká porúch alebo keď tieto sektory boli v rovnováhe a výsledky ich hospodárenia vytvárali predpoklady na tvorbu potrebných rezerv a krytie ich finančných rizík.

Tieto otázky vznikajú nielen vo vzťahu k súčasnej situácii, ale aj z hľadiska budúceho pravdepodobného vývoja vo vzťahu k udržateľnosti súčasného nastavenia parametrov ich hospodárenia. Ak sa pozrieme na vývoj ekonomiky SR z týchto hľadísk, môžeme konštatovať, že bol veľmi priaznivý z pohľadu vytvárania predpokladov na celkovú ekonomickú a finančnú stabilitu. V ekonomike začala pôsobiť daňová reforma, ktorá zlepšila vnímanie podnikateľského prostredia na Slovensku zahraničnými investormi, a to tým, že znížila daňové zaťaženie podnikov. Ďalšie reformy, dôchodková reforma a reforma zdravotníctva, by mali prispieť k dlhodobej udržateľnosti verejných financií. Pokračovala konsolidácia verejných financií.

Prijaté reformy a opatrenia prispeli k zvýšeniu záujmu zahraničných investorov o investovanie na Slovensku. Rast ekonomiky sa zrýchlil, ale napriek tomu neboli v ekonomike prítomné známky prehrievania. Deficit na bežnom účte síce vzrástol, ale bol z veľkej časti financovaný priamymi zahraničnými investíciami. Tie vytvárali predpoklad na ďalší rast exportnej schopnosti a upevnenie vonkajšej ekonomickej stability.

2.1. Socio-ekonomická analýza

Model uplatňovanej regionálnej politiky v značnej miere ovplyvňuje stav sociálno-ekonomickej úrovne regiónov Slovenska. Ekonomickou regionalizáciou možno vymedziť územné celky, ktoré majú zhodné ekonomické parametre a vytvárajú relatívne jednotný funkčný celok, kde pôsobia podnikateľské aktivity približne za rovnakých podmienok. Trhové zóny koncentrácie ekonomických aktivít, alebo lokálne pracovné trhy, ktoré sa formujú na základe koncentrácie pracovných príležitostí vo sfére výroby, vo výrobných i verejných službách môžu byť takými územnými celkami. V dôsledku predchádzajúceho vývoja na území Slovenska tvoria lokálne pracovné trhy spádové územia miest, ktoré v strediskovej sústave osídlenia plnili funkciu stredísk obvodného významu. Sociálna oblasť je významne previazaná s ekonomickou oblasťou, parametre ktorej určujú v značnej miere i situáciu, stav v sociálnej oblasti regiónu. Sociálna situácia zachytáva predovšetkým stav v oblastiach sociálnej či hmotnej odkázanosti a nezamestnanosti.

Samotná analýza **hlavných socio-ekonomických súvislostí** vývoja na úrovni obce sa predovšetkým zameriava na :

bod 2.1.1. a 2.1.2. rozvojový potenciál a ľudské zdroje

V rámci tejto časti ide predovšetkým o analýzu: prírodných daností, potenciálu obce v oblasti rozvoja, obyvateľstva a jeho štruktúry (podľa veku, pohlavia a vzdelania).

bod 2.1.3. ekonomiku

V rámci tejto časti ide predovšetkým o analýzu vývoja v oblasti: odvetví výroby a služieb, zamestnanosti a nezamestnanosti, podnikateľských subjektov a ich štruktúry (podľa právnej formy, veľkosti a ekonomických činností).

bod 2.1.4. občiansku vybavenosť

V rámci tejto časti ide predovšetkým o analýzu vývoja v oblasti: technickej infraštruktúry, sociálnej infraštruktúry, zdravotnej infraštruktúry, kultúrnej infraštruktúry a bývania.

bod 2.1.5. vzdelávanie a kultúru

V rámci tejto časti ide predovšetkým o analýzu vývoja v oblasti: školstva, spoločenských a kultúrnych zariadení.

bod 2.1.6. životné prostredie

V tejto časti ide predovšetkým o analýzu vývoja v oblasti stavu a ochrany životného prostredia.

2.1.1. Rozvojový potenciál

Prírodné danosti:

Obec sa nachádza v južnej časti Banskobystrického samosprávneho kraja, na pravom brehu hraničnej rieky Ipeľ v Ipeľskej kotline. Obec s počtom obyvateľov spolu 342 je rozčlenená na dve lokality – Kiarov a časť Malý Kiarov, ktorý je vzdialený 1km.

Obec Kiarov je vlastne dosť „rozsypaná“ usadlosť: obyvatelia si svoje obydlia stavali v južnej časti kopcov Šóšár, ktorých nadmorská výška dosahuje 200-286 m.n.m.. Odtiaľto je nádherný výhľad do údolia rieky Ipeľ, ktorá tu naberá svojim tokom obrovské zátačky.

Obec Kiarov leží v nadmorskej výške 146-286 m.n.m., hraničí na severe s katastrálnym územím Olováry, Zombor, Glabušovce, severo-západne Želovce, západne Vrbovka, na východe s obcou Kováčovce a na juhu s hraničnou riekou Ipeľ.

Rozloha katastrálneho územia obce je 900 ha, z nej 780 ha ornej pôdy, 40 ha lesné pozemky, 10 ha záhrady, ostatnú časť tvoria zastavané plochy, nádvoria a cesty. Južná časť chotára je na širokej zálivovite rozšírenej, v nižšej časti mokrej a zaplavovanej návejmi. Severná časť na pahorkatine s plochými rozrezanými chrbtami. Agátovými a dubovými lesíkmi je zalesnená len severná časť. Má nivné, lužné a hnedozemné pôdy.

V katastri obce sa nachádza prírodná rezervácia Kiarovský močiar s výskytom zriedkavých, ohrozených a chránených druhov fauny a flóry.

Geografická poloha obce vysvetľuje dominanciu poľnohospodárskej výroby. Vyznačuje sa oblasťou prevládajúcou rastlinnou výrobou, vhodnou na pestovanie jačmeňa, pšenice, kukurice a energetických plodín, darí sa i zemiakom a cukrovej repe. Takisto má prírodno-klimatické danosti pre chov dobytky, ošípaných, hydiny.

Miestne danosti a blízkosť štátnych hraníc s Maďarskou republikou z nej v budúcnosti môžu pomôcť stať sa aj vyhľadávaným turistickým strediskom. V blízkosti obce (cca 15km Peťov) sa v dohľadnej dobe plánuje obnoviť most cez hraničnú riekou Ipeľ, realizácia čoho prinesie značný nárast návštevnosti regiónu. V súčasnosti je na tomto mieste k dispozícii je len dočasný most - turistický prechod Peťov – Pósténypuszta (MR) otvorený na základe Dohody medzi vládou Maďarskej republiky a vládou Slovenskej republiky o prekračovaní štátnej hranice na účel turistiky na turistických chodníkoch križujúcich štátnu hranicu, resp. v súlade so Schengenskou dohodou.

História:

Prvý krát sa meno obce objavilo v písomnostiach v roku 1271 v podobe Keer. Miestny názov obce Kér (Kiarov) vznikol z kmeňového mena a značí meno tunajších kmeňov. Podľa miestnej tradície šiatre Starých Maďarov boli umiestnené v hone zvanom Veľká Pažiť, presnejšie na kopci Kerek. Toto údolie Ipeľ a Kiarov však už bolo obývané dávnejšie.

Z archeologického hľadiska na toto územie je typická lendelská kultúra. Niekoľko hlinených nádob a kamenná sekera sa aj v Kiarove našli z neskorej doby kamennej. V 1970 – tých rokoch sa v hone zvanom Sziget našlo aj niekoľko nálezov zo železnej doby a halštattskej kultúry.

Dnes tu nachádzame dedinu Kiarov (Ipoly-Nagykér) a vo vzdialenosti 1 km jej menšiu časť tzv. Malý Kiarov (Ipol-Kiskér), ktoré sa v roku 1481 a 1486 objavujú v podobe Naghkeer a Kyskeer. V 15.st. bol Kiarov v majetku rodiny Balassa, o čom svedčí listina pochádzajúca z archívu rodiny. V tomto storočí sa obec rozčlenila na dve lokality – Kiarov a časť Malý Kiarov. Obec Kiarov, kde dlhý čas najväčšími statkármi boli najmä Oroszlányiovci, ale i Kéryovci, Madáchovci, bola dlho čeladníckou či želiarskou dedinou.

Po I. sv. vojne sa Kiarov stal hraničnou obcou, mosty cez rieku Ipeľ boli ponechané, tiež aj dvojmajetníctvo. Toto využili hlavne gazdovia, južní susedia z Hugyagu, ktorí vykúpili viac hektárov v katastri obce. Po zbúraní mostov a neskôr v roku 1948 znovu došlo k rozdeleniu a odpredaja pôdy.

V roku 1950 bola založená organizácia Csemadok, neskôr i poľnohospodárske družstvo, v roku 1956 bola obec elektrizovaná a v roku 1957 bola vystavaná cesta od blízkej časti Koplalóv po Vrbovku a tak sa do Kiarova dalo dostať už aj z Bušiniec. Až v 1970-tých rokoch bola vystavaná cesta do Želoviec. Toto obdobie prinieslo obci veľký rozmach.

V súčasnosti je zámerom obce posilniť identitu svojich občanov prepojením minulosti s prítomnosťou aj formálnou cestou – svedčia o tom publikácie, pohľadnica obce a erb obce. Symbolmi obce sú: erb, pečiatka a vlajka obce. Erb obce, ktorý zobrazuje leva môžeme historicky priradiť k faktu, že tu v minulosti boli dlhý čas najväčšími statkármi rodiny Oroszlányi (v preklade z maď.jaz. - lev). Heraldicky správny erb obce: v červenom štíte zlatý, striebornou šablou ozbrojený lev s rozdvojeným chvostom a v striebornej zbroji. Podobný erb môžeme vidieť na pečati zachovanom v archíve s textom v maďarskom jazyku: Novohradská župa – obec Kiarov – 1905. Na tejto však nad štítom s levom je aj tzv. Koruna zo znaku Novohradskej župy. Vlajka obce Kiarov pozostáva zo šiestich pozdĺžnych pruhov vo farbách bielej, červenej, žltej, červenej, žltej a červenej.

Pamiatky:

V obci sú zachované stavby ľudovej architektúry. Medzi zaujímavosti patria:

- neoklasicistická kúria Lászlóa Oroszlányiho z 19. st., je to budova v tvare obdĺžnika so stanovou strechou z časti podpivničená. Kúriu lemuje vysoká terasa v tvare L, v južnej časti s desiatimi a vo východnej časti tromi stĺpmi.
- baroková kaplnka so sochou sedembolestnej panny Márie z 18. storočia., tu sa nachádza i púťový kríž z 18.-19.st.

V obci a jej časti sú spolu tri cintoríny, v ktorých možno nájsť viacero náhrobných kameňov pochádzajúcich z 19. a 20. storočia (hrobka rodiny Oroszlányi) a tiež rôzne prícestné kríže rozmiestnené tak vo Veľkom ako i v Malom Kiarove.

Centrom kultúry je budova kultúrneho domu, s knižnicou a obecným úradom, v exteriéry je postavená drevená vyrezávaná kopija z príležitosti spomienky na historickú minulosť obce.

Významné osobnosti obce

- V 1920 -tych rokoch tu učil István Farkas (1900-1975) spisovateľ, redaktor časopisov a prekladateľ. Bol členom Krúžku Madácha v Lučenci. V Šahách redigoval časopis Hét a vydal Magyar Család. Písal prózu, divadelné hry a učebnice.
- V zbierke Ivana Nagya sa nachádza niekoľko pečatí, ktorých vlastníci počas bývali v Kiarove, ako napríklad Ferenc Czece – prisahník Novohradskej župy na začiatku 19. st. a Gáspár Gyura – tabulárny sudca župy.

Členstvo obce

1. **Spoločenstvo obcí regiónu Poiplia** - so sídlom v Opatovskej Novej Vsi, ktoré združuje 39 obcí Veľkokrtíšskeho okresu. Táto integračná snaha veľkého formátu sa osvedčila v realizácii ISPA projektu, ktorým sa na zabezpečenie pitnej vody pre južnú časť okresu Veľký Krtíš získala dotácia vo výške 28 mil. EUR.
2. **Mikroregión Ipeľská dolina** - Mikroregión Ipeľská dolina vznikol dňa 1.10.2003, so sídlom vo Vrbovke. Ďalšími členmi mikroregiónu sú obce: Glabušovce, Kiarov, Kováčovce, Vrbovka Olováry a Čeláre. Mikroregión vznikol s cieľom spoločne riešiť záujmy a rozvoj členských obcí a to v oblastiach hospodárstva, infraštruktúry, spoločného územného plánovania, rozvojových projektov a investícií, rozvoja a spolupráce spoločenských inštitúcií, školstva, kultúry, športu, výskumu a inovácií, zlepšenia životného prostredia, zdravotníckej starostlivosti, bezpečnosti a ochrany a odvádzania a čistenia odpadových vôd.
3. **Spoločný obecný úrad** vo Veľkom Krtíši, ktorý vykonáva úlohu stavebného úradu (pod ktorý spadá aj obec Kiarov).
4. **ZMOS** – Združenie miest a obcí Slovenska od roku 1992. Cieľom združenia je najmä: obhajovať spoločné záujmy a práva členských miest a obcí pri rešpektovaní ich autonómneho postavenia, v súlade s Európskou chartou miestnej samosprávy, Ústavou SR a zákonmi Slovenskej republiky, predkladať vecne príslušným ústredným orgánom návrhy na riešenie problémov miestnej územnej samosprávy, zjednocovať postup členských miest a obcí pri vykonávaní im zverených úloh.
5. **ZMOVR** – Združenie miest a obcí Veľkokrtíšskeho regiónu, so sídlom vo V. Krtíši.
6. **LEADER** – príprava a realizácia projektu za účasti Mikroregiónu Ipeľská dolina (ktorého členom je i obec Kiarov), Mikroregiónu Údolie Čebovského potoka a Mikroregiónu Veľký potok – Ipeľ.

Cezhraničná spolupráca: V rámci cezhraničnej spolupráce nie je uzatvorená zatiaľ žiadna zmluva o cezhraničnej spolupráci. Obec sa však zúčastňuje na partnerstvách s obcami z MR v rámci realizácie rôznych cezhraničných projektov.

2.1.2. Ľudské zdroje

Základné údaje o obyvateľstve:

Obec má spolu 313 trvale bývajúceho obyvateľstva, z toho žien 164 (52 %) a 149 mužov (48 %). Vo veku od 1 - 14 rokov je zaznamenaných 40 občanov, vo veku 15 - 59 je 94 mužov, od 15 - 54 je 74 žien. Mužov vo veku nad 60 rokov evidujú v počte 37, žien nad 55 rokov je 68. Zdravotne ťažko postihnutých osôb v obci je 7. Súčasný počet obyvateľov v Kiarove je 203 a v časti Malý Kiarov žije 110 občanov. Údaje sú z poskytnutých informácií z OcÚ – marec 2008.

V obci má najväčšie zastúpenie v rámci náboženského vyznania rímskokatolícka cirkev v celkovom počte 305 obyvateľov, k evanjelickej cirkvi augsburského vyznania sa hlási celkovo 12 obyvateľov, k reformovanej kresťanskej cirkvi 1, bratskej cirkvi 1 a bez vyznania a nezistené je v počte 8.*

Z hľadiska národnostného zloženia obyvateľov obce je rozdelenie nasledovné: z celkového počtu obyvateľov 332 sa hlási až 276 obyvateľov (131 mužov a 145 žien) k maďarskej národnosti a 51 (24 muži a 27 žien) k slovenskej národnosti. K rómskej sa hlási 1 obyvateľ a k českej tiež 1 obyvateľ.* V súčasnosti je v obci zastúpené rómske etnikum vo väčšej miere, avšak jej členovia sa nepriznávajú k rómskej národnosti.

Ekonomicky aktívne osoby spolu v počte 143 sú zamestnané v rôznych odvetviach hospodárstva. Rozdelenie podľa jednotlivých odvetví ukazuje, že najviac osôb je zamestnaných v poľnohospodárstve, poľovníctve a súvisiacich odvetviach a tiež rovnako je zastúpené odvetvie priemyselnej výroby – v celkovom počte 27 a 27.

Druhým najviac zastúpeným odvetvím je veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel, motocyklov a spotrebného tovaru, s počtom zamestnaných 15. Tretím najviac zastúpeným odvetvím je stavebníctvo s počtom zamestnaných 9.

Približne v rovnakom postavení je to s nasledovnými odvetviami ako doprava, skladovanie a spoje – počet 5, taktiež verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie – počet 7 a zdravotníctvo a sociálna starostlivosť v počte 6 osôb. Medzi najmenej zastúpené odvetvia patria lesníctvo, ťažba dreva, ťažba nerastných surovín, výroba a rozvod elektriny, plynu a vody a školstvo.

Vyššie uvedené pracovné príležitosti nie sú všetky zastúpené priamo v obci, väčšina týchto odvetví je zastúpená v meste Veľký Krtíš, prípadne v okrese. Mnohí obyvatelia obce sú zamestnaní v priemyselných parkoch v Maďarskej republike. V pomerne veľkom počte 34 bolo zaradených osôb do kategórie bez udania odvetvia hospodárstva.*

TAB: Bývajúce obyvateľstvo podľa pohlavia, podľa najvyššieho skončeného stupňa vzdelania

Najvyšší skončený stupeň školského vzdelania	Muži	Ženy	Spolu
Základné	45	94	139
Učňovské (bez maturity)	67	27	94
Stredné odborné (bez maturity)	2	2	4
Úplné stredné učňovské (s maturitou)	3	1	4
Úplné stredné odborné (s maturitou)	12	12	27
Úplné stredné všeobecné	3	9	12
Vyššie	-	-	-
Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	1	0	1
Vysokoškolské bakalárske	2	1	3
Vysokoškolské spolu	3	1	4
Vysokoškolské podľa zamerania:	-	-	-
- univerzitné	1	1	2
- technické	2	0	2
Ostatní bez školského vzdelania	1	1	2
Deti do 16 rokov	22	24	46
Úhrn	158	174	332

*Pozn: Údaje v textoch a tabuľke sú uvádzané na základe SODB ŠÚ SR, z roku 2001

Sídlná štruktúra okresu

Obyvateľstvo žije v rozptýlenom vidieckom osídlení v 71 obciach, z ktorých sú len dve mestá – Veľký Krtíš – 14 013 obyvateľov (sčítanie obyvateľov 2001) a Modrý Kameň, ktorý je počtom obyvateľov 1 434 najmenším mestom v SR. Obcí s počtom obyvateľov do 1 000 je 63, od 1 001 do 2 000 je 7.

Okres sa vyznačuje veľmi nízkou dynamikou, ktorá má dlhodobú tendenciu a je charakteristická pre okresy na juhu SR. Z pohľadu budúceho vývoja súčasná demografická štruktúra nevytvára priaznivé predpoklady pre zvýšenie počtu obyvateľstva.

Analýza nezamestnanosti

Podľa štvrťročného štatistického výkazníctva sa zamestnanosť v Banskobystrickom kraji medziročne zvýšila. V hospodárstve kraja pracovalo v 1. - 3. štvrťroku 2007 v priemere 258,9 tis. zamestnancov. V medziročnom porovnaní vzrástol ich počet o 0,9 %. Na zamestnanosti za SR sa kraj podieľal 11,0 %. Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v kraji dosiahla 15 923 Sk a v porovnaní s rovnakým obdobím vlani vzrástla o 7,0 %.

Ku koncu septembra 2007 bolo v kraji podľa evidencie Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny SR 49 769 uchádzačov o zamestnanie. Z nich mohlo po predložení ponuky pracovného miesta nastúpiť do zamestnania 90,7 %. V medziročnom porovnaní klesol počet uchádzačov o zamestnanie o 9,3 % a disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie o 9,9 %. Miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla 14,29 % a medziročne sa znížila o 1,76 p. b.. Najnižšiu mieru evidovanej nezamestnanosti mali okresy Banská Bystrica a Zvolen. Mieru evidovanej nezamestnanosti v kraji (14,29 %) prekročilo 6 okresov kraja.

V súčasnosti podľa štatistiky k februáru 2008 je miera nezamestnanosti 18,66% v okrese Veľký Krtíš. Počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva v okrese Veľký Krtíš je 21 138. Počet nezamestnaných žien je 2 368 a mužov 2 102.

Najkritickejšou skupinou z pohľadu nezamestnanosti sú dlhodobo nezamestnaní a mladí ľudia. Vzhľadom na vysoký počet nezamestnaných osôb bude potrebné naďalej modernizovať nástroje aktívnej politiky trhu práce a prispôbovať ich existujúcim potrebám trhu práce prostredníctvom zvyšovania finančných prostriedkov na realizáciu opatrení aktívnej politiky trhu práce a efektívneho a účinného využívania prostriedkov z Európskeho sociálneho fondu.

Celkový počet nezamestnaných v obci Kiarov, ku dňu 31.1.2008, je 31 občanov, čo je 10 % z celkového počtu obyvateľov obce, tj. 313. Z toho je 24 dlhodobo nezamestnaných. V zimných obdobiach je v obci priemerne 10% nezamestnanosť, v letných 8 %. Celoročná nezamestnanosť sa pohybuje priemerne medzi 8-10%. Z evidovaných nezamestnaných k 31.01.2008 je 23 uchádzačov o zamestnanie zaradených do aktivačného programu, na základe spolupráce s ÚPSVaR vo Veľkom Krtíši, na vykonávanie menších služieb riadených obcou. Aktivačná činnosť v obci je vykonávaná od roku 1995. V súčasnosti sa aktivačné práce vykonávajú do konca mája, následne budú realizované podobné opatrenia ÚPSVaR v oblasti nezamestnanosti.

V obci prevláda niekoľko faktorov, ktoré ovplyvňujú nezamestnanosť. Medzi prioritné patrí nedostatočná infraštruktúra, ktorá bráni vstupu investorov a zároveň tým bráni vytváraniu nových pracovných miest, nedostatočný rozvoj malého a stredného podnikania, strata pracovných návykov u dlhodobo nezamestnaných a ich nízka vzdelanostná úroveň.

2.1.3. Ekonomika

V štatistickom registri organizácií bolo v Banskobystrickom kraji k 30.09.2007 zaregistrovaných 16 335 právnických osôb (vrátane fyzických osôb zapísaných do obchodného registra), z toho 9 407 podnikov. Podiel podnikov v kraji na úhrne za SR dosiahol 9,5 %. Súkromný sektor tvorilo 9 263 podnikov (98,5 % z celkového počtu podnikov). Vo veľkostnej štruktúre podnikov mali najväčšie zastúpenie malé podniky s počtom do 9 zamestnancov (83,2 %). V štruktúre podnikov podľa druhu činnosti prevládali podnikateľské aktivity vo vnútornom obchode (podiel 38,2 %). V porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka vzrástol počet podnikov v kraji o 10,8 %, v súkromnom sektore o 11,0 %. Počet fyzických osôb nezapísaných do obchodného registra dosiahol ku koncu sledovaného obdobia 43 587 osôb (11,0 % podiel na úhrne za SR).

Podnikateľské prostredie okresu Veľký Krtíš

Okres Veľký Krtíš patrí z hľadiska rozvoja priemyselnej výroby k najzaostávajúcejším okresom nielen BBSK ale aj v SR. Hospodárska základňa okresu dosahuje neuspokojivé výsledky vo výrobe tovaru v priemysle, v objeme stavebnej produkcie, v maloobchodnom predaji a vo vybraných trhových službách. Čiastočne lepšie výsledky vykazuje v preprave tovaru cestnou dopravou.

Z hľadiska odvetvovej štruktúry priemyslu ŠÚ SR vykazuje v okrese ako významné len dve výrobné odvetvia, a to: výroba potravín a spracovanie dreva, ktoré predstavuje z hľadiska objemu tržieb aj z hľadiska počtu zamestnancov cca polovicu v porovnaní s výrobou potravín. Z hľadiska odvetvovej štruktúry približne 32 % firiem sa zaoberá obchodom, reštauračnými službami a hotelierstvom, 21 % pripadá na služby, 18 % priemyselnou výrobou, a na 4. mieste sú so 17 % poľnohospodárske a lesné spoločnosti. V okrese sa nachádza viacero menších firiem zaoberajúcich sa výrobou potravín, nealko nápojov a vína.

Začiatkom roka 2007 vznikli dve nové spoločnosti, ktoré by mohli zamestnať spolu 200 ľudí – FURNI FINISH (výroba poťahov pre spoločnosť IKEA) a spoločnosť VITRI so španielskou majetkovou účasťou (výroba päťíc žiaroviek). Medzi významnejších zamestnávateľov patrí VINICA a.s. Vinica, EKUS Vinica, potravinárska spoločnosť AC s.r.o. Veľký Krtíš na výrobu cereálnych potravín, spoločnosť PAZZ - výroba konfekcie (z bývalej PLETY), PRP s.r.o. Veľký Krtíš, AGRO MOVINO s.r.o. Veľký Krtíš. Medzi najväčších zamestnávateľov okresu patrí zdravotníctvo a školstvo. V Malom Krtíši sa na ploche cca 25 ha nachádza priemyselný park vybudovaný bratislavskou spoločnosťou MEGA v spolupráci s obcou Malý Krtíš. V parku je umiestnená len jedna firma zamestnávajúca cca 80 ľudí – TECHNOGYM (výroba posilovacích zariadení pre fitness centrá). V súčasnosti sa prevádza výstavba ďalšej haly, tiež sa rekonštrujú aj priestory bývalej mliekarene nachádzajúcej sa v objekte parku pre ďalšiu spoločnosť, kde by mohlo nájsť prácu cca 250 – 300 ľudí.

Analýza podnikateľských subjektov v obci

V obci najviac pracovných príležitostí poskytuje odvetvie poľnohospodárstva. Väčšina obyvateľov dochádza za prácou do okresného mesta Veľký Krtíš a tiež i do výrobných podnikov do Maďarskej republiky. V obci je najväčším zamestnávateľom francúzska firma AMARANTE, ktorá podniká v drevospracujúcej oblasti.

Obsluha obyvateľov obce, ako aj jej návštevníkov sa zabezpečuje v sieti zariadení obchodu a služieb diverzifikovanej štruktúry. V obci sa vykonávajú nasledovné podnikateľské aktivity:

TAB: Podnikateľské subjekty:	počet	Podnikateľ. subjekty	počet
Predajňa rozličného tovaru	-	Výroba softvéru	-
Autodoprava	1	Murár	7
Stolárska výroba	2	Pohostinstvo	1
Zámočníctvo	1	Obchodná činnosť s rozličným Tovarov včetně potravín	3
Samostatne hospodáriaci roľník	2	Kaderníctvo	1

Poľnohospodársku pôdu v katastrálnom území obce obhospodarujú nasledovné subjekty:

Vinica a.s.	88,00 ha
AGRO-MOVINO	45,45 ha
AGRIPEL s.r.o. Balog n. Ipľom	79,42 ha
Urban Gabriel SHR	37,61 ha
Euroagro- Bušince	70,00 ha
Zoltán Uhrík SHR	454,97 ha

Vybavenie obce zariadeniami služieb je pomerne nízke, predovšetkým čo sa týka ponuky služieb pre obyvateľstvo – potraviny, zdravotné služby, gazdovské potreby, kvetinárstvo a rôzne druhy remeselnej výroby. Absentujú sú zastúpené i služby so zameraním na cestovný ruch a agroturizmus a služby dostupného internetu. Ponuku je potrebné prispôbiť i záujmu návštevníkov, čo spôsobuje nevyhnutnosť rozvíjať a propagovať vidiecky turizmus. Na ďalšom mieste treba rozvíjať turistiku, pobyty na vidieku spojené s poznávaním našej bohatej kultúry a histórie. To je dobrý základ pre rozvoj obce i regiónu.

Chýbajúce služby v obci: sociálno-zdravotné služby

2.1.4. Občianska vybavenosť

A. Analýza technickej infraštruktúry

Kanalizácia a vodovod

V obci je absencia kanalizačnej siete ako aj systému následného zneškodňovania odpadových vôd.

Zásobovanosť obyvateľstva na Slovensku pitnou vodou z verejných vodovodov v porovnaní s okolitými európskymi krajinami je nedostačujúca. Úroveň rozvoja verejných vodovodov je regionálne nerovnomerná, a jedným z rozhodujúcich faktorov je aj nedostatok zdrojov podzemných vôd v pasívnych oblastiach (napr. juh stredného Slovenska). Najnižší podiel zásobovania obyvateľstva pitnou vodou z verejných vodovodov mal po okrese Rimavská Sobota okres Veľký Krtíš - 67,15%. Z hľadiska zásobovania obyvateľstva pitnou vodou, napojenia obyvateľov na kanalizáciu a čističky odpadových vôd patrí okres medzi najmenej vybavené okresy Banskobystrického kraja. Až 35 obcí z celkového počtu 71 nie je napojených na verejné vodovody.

Likvidácia odpadových vôd v súčasnosti nie je riešená dostatočným a dostupným spôsobom. V obci nie je zabezpečená nezávadná pitná voda, totiž chýba i vodovod. V dôsledku nedostatočnej infraštruktúry pre ochranu vôd a vodné hospodárstvo, je hrozba znečistenia podzemných vôd, čo zapríčiňuje zhoršenie kvality v súčasnosti použitých vodných zdrojov. Tento stav nepriaznivo pôsobí na celkovú životnú úroveň obyvateľstva a zvyšuje riziko zhoršeniu zdravotného stavu obyvateľov.

Dôležitým odôvodnením vybudovania kanalizačnej siete a ČOV je riešenie závažnej environmentálnej situácie t.j. v území sa nachádzajú chránené prírodné územia: Prírodná rezervácia Kiarovský močiar a chránené vtáčie územie CHKO Poiplie, ktoré dlhodobým znečisťovaním podzemných vôd môžu byť ohrozené. Vybudovaním kanalizačnej siete sa splnia limitné hodnoty ukazovateľov znečistenia povrchových vôd na mieru ustanovenú osobitným predpisom (Nar. Vlády SR č. 296/2005 Z.z).

Kontamináciou podzemných vôd sa znečisťuje aj samotná rieka Ipel', ktorá tvorí prirodzenú hranicu s Maďarskou republikou. Kvalita životného prostredia a stav prírodného prostredia sú dôležité z pohľadu obyvateľov prihraničného regiónu, ale zároveň sú silným potenciálom pre zvýšenie atraktivity pre domácich aj zahraničných návštevníkov.

Vybudovaním kanalizačnej siete a ČOV sa prispieva k zlepšeniu kvality podzemných vodných zásob dotknutého územia a k celkovému stavu životného prostredia. Jej konkrétne vybudovanie pozostáva z nasledovných častí: vytýčenie trasy, deštrukcia povrchu vozoviek, výkop rýh, uloženie príložného paženia, podsyp potrubia, uloženia potrubia, tlakové skúšky potrubia, obsyp potrubia, zásyp potrubia, zásyp rýh, zhutnenie rýh, prevedenie krytu vozovky – podkladná a vrchná časť vozovky. Ďalšie práce budú konkretizované v projektovej dokumentácii pre kanalizačnú sieť a ČOV.

Navrhovaná realizácia kanalizačnej siete vytvorí základné podmienky k odstráneniu doterajších nevyhovujúcich environmentálnych stavov v oblasti nedostatočného odvádzania a zneškodňovania odpadových vôd v obci. Realizácia tejto aktivity závisí hlavne od jej finančnej náročnosti, vzhľadom na nízky rozpočet obce je predpokladom hlavne získanie finančných prostriedkov prostredníctvom fondov EÚ a štátnych zdrojov.

Plynovod

V obci plynovod absentuje. Na dodávky plynu v okrese má základný význam medzištátny plynovod BRATSTVO VVTL DN 700, PN 6,4 Mpa. Vlastný odber zemného plynu sa realizuje aj zo súbežného plynovodu DN 100 prostredníctvom odbočiek a prípojok pre jednotlivé sídelné útvary.

Elektrické siete

V obci bola v roku 1992 vykonaná rekonštrukcia elektrickej siete po dĺžke 5000 m, súčasný fyzický stav je dobrý. Obec je v rámci okresu Veľký Krtíš zásobovaná elektrickou energiou linkami 110 kV VVN elektrickej energie a to vedením Lučenec – Veľký Krtíš a Veľký Krtíš – Malé Zlievce – Rimavská Sobota. Vo Veľkom Krtíši je tiež rozvodňa VVN/VN s trojfázovým transformátorom 2 x 25 MVA, odkiaľ vedú zásobovacie zariadenia VN 22 kV lúčovite do jednotlivých sídelných útvarov a k väčším odberateľom.

Malé veterné elektrárne

Obec v roku 2007 uzatvorila Zmluvu o spolupráci v oblasti výroby veternej energie s dodávateľskou firmou, kde účelom zmluvy je zaistiť vzájomnú spoluprácu obidvoch zmluvných strán pri príprave výstavby sústavy veterných elektrární, nakoľko prevádzkovateľ má v katastrálnom území obce záujem zrealizovať výstavbu a následne zaistiť prevádzku sústavy veterných elektrární.

Obec je oprávnená realizovať samostatne alebo spolu s ďalšími obcami, v ktorých katastrálnom území sa nachádza stanovište iných veternej elektrární prevádzkovateľa, výstavbu jednej vlastnej veternej elektrárne a túto veternú

elektrárň tiež na vlastné náklady prevádzkovať. Podľa zmluvy, pokiaľ nebude výstavba sústavy veterných elektrární zahájená najneskôr do 5 rokov od podpisu zmluvy, zmluva sa ruší.

Doprava

Autobusovú dopravu v okrese zabezpečuje SAD Zvolen, a. s. – 15 liniek a súčasne i SAD Lučenec, a. s. – 2 linky, na základe zmlúv o výkonoch vo verejnom záujme s Banskobystrickým samosprávnym krajom. Autobusové linky spájajú 71 obcí a miest okresu s okresným mestom Veľký Krtíš a prepájajú okres s mestami Lučenec, Zvolen a Šahy. Okresom je vedených aj 8 d'ial'kových liniek a 2 medzinárodné autobusové linky.

Vzhľadom na odľahlú polohu obce od hlavného ťahu v smere do okresného mesta Veľký Krtíš a tiež cez Bušince do mesta Lučenec, je pre občanov obce zabezpečená nízka, resp. nevyhovujúca frekventovaná autobusová doprava. Denne tu premáva málo spojov čo neumožňuje obyvateľom obce potrebnú dostupnosť do okolitých miest a obcí.

Rozvoj dopravnej a telekomunikačnej infraštruktúry je jedným zo základných predpokladov rozvoja každého regiónu a výrazne ovplyvňuje hospodársky potenciál, spôsob života a životnú úroveň jej obyvateľov. Územie okresu V. Krtíš je charakteristické vysokým podielom ciest II. a III. triedy a tiež mostných objektov do 10 m dĺžky. Ponuka v autobusovej doprave je orientovaná hlavne na pracovné dni, s nižšou obsluhou vo večerných hodinách a cez soboty a nedele. Verejná preprava osôb v okrese Veľký Krtíš je realizovaná len autobusovou dopravou, v okrese nie je vedená pravidelná železničná doprava.

Z kvalitatívneho hľadiska môžeme konštatovať, že miestne komunikácie obce Kiarov sú v dezolátnom stave, tj. akútna je oprava cesty po dĺžke 2,65. km. V roku 200 bola realizovaná rekonštrukcia vrchného cestného telesa na jednej ulici a v roku 2007 tu bola zavedená obojsmerná doprava. Rekonštrukcia úsekov miestnych komunikácií v obci je strategická z hľadiska rozvoja obce, ovplyvňuje kvalitu života na vidieku a vytvára predpoklady, aby obec mohla dosiahnuť svoj rozvojový potenciál, a tak podporiť vyrovnanější regionálny rozvoj prostredníctvom zvyšovania konkurencieschopnosti regiónov. Stav chodníkov - plánuje sa vybudovanie.

Nevyhovujúci dopravno - technický a stavebný stav dopravnej infraštruktúry a vysoké dopravné zaťaženie, ktoré na viacerých úsekoch prevyšuje hranice prípustných intenzít stanovené v závislosti na druhu a šírkovom usporiadaní komunikácie, súvisí aj s dopravnou nehodovosťou.

Doprava a komunikácie	km
dĺžka miestnych komunikácií v km	2,65
z toho bezprašné	2,65
dĺžka vybudovaných chodníkov v km	-
počet liniek autobusovej osobnej dopravy (ďal'kové, medzištátne)	-
počet autobusových liniek miestneho významu (medzimestské)	9

Telekomunikačná infraštruktúra

Vzhľadom na polohu obce, ktorá sa nachádza v nížine a je obklopená kopcami, je v celej obci zlé, tj. nevyhovujúce pokrytie signálom pre mobilné siete.

Dostupnosť ku kvalitným informačným sieťam (internetizácia) je v obci značne komplikovaná. V obci sa nachádza počítač s prístupom na internet pre verejnosť len v priestoroch obecného úradu v počte 1 ks, ktorý zároveň slúži i pre administratívny chod obecného úradu a tiež 2 ks PC zostavy v knižnici. Z dôvodu rýchleho technického vývoja sveta by mal byť zabezpečený občanom prístup k počítaču a k internetu. V budúcnosti by sa mal zaviesť i v obecnej knižnici a sprístupniť tak pre potreby verejnosti.

Miestny rozhlas v obci bol vybudovaný v roku 1979. Od tejto doby obec vykonávala len bežné opravy a údržbu týchto vedení. Verejný rozhlas v súčasnosti už nespĺňa svoju funkciu. Na zabezpečenie plynulej a bezporuchovej prevádzky verejného rozhlasu obce Kiarov a časti Malý Kiarov je potrebné uskutočniť modernizáciu, nakoľko jestvujúci verejný rozhlas nezodpovedá technickým požiadavkám a je hmotne a morálne zastaralý. V súčasnosti ústredňa miestneho rozhlasu, ktorá bola zriadená v roku 2004 je vo vyhovujúcom stave, technicky kompatibilná s plánovanou modernizáciou. Nakoľko však už nie je finančne ekonomická oprava reproduktorov, vedení, ktoré sa pretrhávajú a železných stĺpov verejného rozhlasu obec plánuje s modernizáciou v obci Kiarov a v časti Malý Kiarov, tj. zriadením bezdrôtového rozhlasu s využitím starej funkčnej rozhlasovej ústredne. Uvedené nedostatky vznikli hlavne z dôvodu fyzického poškodenia najmä pôsobením poveternostných vplyvov a samotnej technickej zastaralosti. Bezdrôtový systém je z hľadiska investovania menej náročný na financovanie ako súčasné riešenie a ďalšie čiastočné opravy.

Nový systém miestneho rozhlasu bude využívať pre prenos signálu miestneho rozhlasu vedenie verejného osvetlenia. Uvádzané riešenie je ekonomické. Zriadenie bezdrôtového rozhlasu pre obidve časti obce – Kiarov a tiež časť Malý Kiarov môže byť realizované cez verejné osvetlenie, popri starom drôtovom vedení verejného osvetlenia. Odstráni sa tým i večný problém kolízie vedenia s konármi stromov, odcudzovaním vodičov a prispeje sa k estetike v obci.

Modernizáciou miestneho rozhlasu – zriadením bezdrôtového rozhlasu sa vytvoria lepšie podmienky prevádzky, znížia sa náklady na opravy a údržbu siete.

Verejné osvetlenie v obci je pomerne zastaralé, ktoré bolo vybudované už v roku 1966. Od tejto doby obec vykonávala len bežné opravy a údržbu týchto vedení. V súčasnosti verejné osvetlenie obce je riešené pomocou 40 ks svietidiel vo výkone 250 W, čo predstavuje ročné náklady spotreby elektrickej energie vo výške 78 000,- Sk bez DPH. Nakoľko prevádzkovanie zastaralých svietidiel úzko súvisí s ich spotrebou, je nutné riešiť znižovanie celkových nákladov na prevádzku verejného osvetlenia komplexne, pri dodržiavaní platných noriem a predpisov.

Rekonštrukcia verejného osvetlenia v obci je potrebná za účelom zníženia ekologických záťaží, technickej a morálnej zastaralosti, spotreby elektrickej energie a dosiahnutia dostatočnej intenzity verejného osvetlenia. Jedná sa o generálnu opravu pôvodných svietidiel, v dodávke nových úsporných výbojok a svietidiel. Výmenou starých osvetľovacích telies vonkajšieho osvetlenia, ktoré majú v súčasnosti veľkú spotrebu energie a zároveň nedosahujú dostatočnú intenzitu verejného osvetlenia, sa dosiahne výrazné ekologické zlepšenie a úspora elektrickej energie.

B. Analýza sociálnej infraštruktúry

Sociálne služby sú nástrojom sociálnej pomoci, ktoré sú charakterizované ako špeciálne činnosti a aktivity vytvárajúce podmienky na riešenie sociálnej núdze občanov daného regiónu. Pod pojmom sociálna infraštruktúra rozumieme súlad potrieb občanov so základnými podmienkami, ktoré obec môže ponúkať na uspokojenie ich primárnych a sekundárnych potrieb. Súčasne vytvárať priaznivé sociálne podmienky a pre sociálne odkázaných ľudí zabezpečiť dôstojný život v primeranom sociálnom prostredí.

Obec v súčasnosti zabezpečuje potrebný štandard sociálnych služieb v zmysle potrieb občanov a finančných možností obce, tj. vykonáva sa opatrovateľská služba v počte 1 osoba.

Medzi významné zámery obce v sociálnej oblasti patrí:

- rozšírenie opatrovateľskej služby
- zabezpečovanie terénnych sociálnych služieb (vzhľadom na odľahlosť obce)
- výstavba sociálnych bytov.

C. Analýza zdravotnej infraštruktúry

V obci sa nenachádza žiadne zdravotné stredisko s poskytovaním zdravotných služieb pre občanov. Občania obce navštevujú podľa vlastného výberu ambulanciu všeobecného praktického lekára pre dospelých vo Vrbovke, prípadne zdravotné stredisko v Želovciach (8 km od obce), kde ponúka zdravotné služby 1 lekár pre dospelých, 1 kardiológ, 1 detský lekár, 1 gynekológ, 1 stomatológ a tiež je k dispozícii lekárne. Ostatné rozšírené zdravotné služby zabezpečuje Poliklinika s nemocnicou v okresnom meste Veľký Krtíš a ostatní súkromní lekári (vo vzdialenosti 20 km) a tiež Nemocnica s poliklinikou v meste Lučenec (vo vzdialenosti cca 45 km).

D. Analýza kultúrnej infraštruktúry

Miestna kultúra sa začleňuje do spoločenského života a vôbec do života miest a obcí. Kultúra má svoj kultivačný rozmer na život jednotlivca a spoločnosti, mala by byť nie zanedbateľným nástrojom v boji s nežiadúcimi spoločenskými javmi. A to tak priamym pôsobením najmä vo výchovno-vzdelávacej oblasti, ako aj svojim pôsobením v oblasti citového a estetického ovplyvňovania občanov.

Pre rozvoj kultúry v obci Kiarov je nevyhnutná rekonštrukcia miestneho kultúrneho domu. Uvádzaná budova má viacero priestorov, ktoré sa využívajú na rôzne účely. Najhlavnejšou časťou je sála kultúrneho domu, javisko, schodište, kuchyňa, ďalej sa tu nachádzajú priestory obecného úradu a knižnice. Kultúrny dom v obci sa využíva na bohaté kultúrne podujatia počas celého roku - na výchovno-vzdelávacie, kultúrno-spoločenské a kultúrne podujatia miestnej kultúry. Kultúrne podujatia predstavujú zároveň možnosť nadviazať nové kontakty a formy spolupráce, poskytujú priestor na propagáciu obce, vytvárajú podmienky pre realizovanie rôznych podnikateľských aktivít a stávajú sa tak súčasťou celkového ekonomického a turistického rozvoja v obci, v regióne. Každý rok sa koná oslava MDD 1. júna, stretnutie so staršími občanmi - úcta k starším, Mikulášsky večierok pre deti, Deň obce, Športové dni a tiež môžeme vidieť pekné divadelné predstavenia.

V časti obce Malý Kiarov sa pre kultúrne účely využíva neoklasicistická kúria Lászlóa Oroszlányiho z 19. storočia, vzhľadom na jej stav je potrebná taktiež renovácia budovy. Táto budova s viacerými priestormi (i javiskom) sa v súčasnosti využíva hlavne ako klub mládeže a klub dôchodcov. Budova je v tvare obdĺžnika so stanovou strechou z časti podpivničená. Kúriu lemuje vysoká terasa v tvare L, v južnej časti s desiatimi a vo východnej časti tromi stĺpmi. Vzhľadom na súčasný fyzický stav budovy a zámery obce je využívať priestory kúrie na realizáciu aktivít v smere zachovania a následnej prezentácie kultúrneho dedičstva regiónu.

Zlý technický stav objektov a zastaralosť techniky negatívne vplýva na úroveň poskytovaných služieb. Pre fyzickú zastaralosť budov využívaných na spoločensko-kultúrne účely sú náklady na ich prevádzku vysoké, pričom je nízka spokojnosť občanov so sociálnymi podmienkami kultúrneho zariadenia. Ku kvalitnému splneneniu hlavného poslania kultúrneho domu je potrebné vytvoriť vhodné priestory pre kultúrne podujatia. Existencia tejto kultúrnej inštitúcie je strategická z hľadiska rozvoja obce, prispieva k zvýšeniu tradicionalistického povedomia celého okolia.

Plánovanou rekonštrukciou sa zlepši občianska infraštruktúra v obci v rámci verejného sektoru, ktorá je jednou z podmienok na zvýšenie kvality života obyvateľov, kvality kultúrno-spoločenského systému, riešenie estetického vnímania prostredia, v ktorom sa budova nachádza.

Tieto aktivity nadväzujú na seba a sú neoddeliteľné. Sú predpokladom pre vyššiu kvalitu úrovne kultúry. Budova v porovnaní s doterajším stavom, bude spĺňať základné podmienky pre spoločenský život na vyššej úrovni, nakoľko sa technický stav vylepší.

E. Analýza bývania

V oblasti bytovej výstavby sa v 1. - 3. štvrtroku 2007 dokončilo v Banskobystrickom kraji 569 bytov, z hľadiska vlastníctva prevažne v súkromnom tuzemskom vlastníctve. Ich podiel z počtu dokončených bytov za SR predstavoval 5,3 %. Medziročne vzrástol počet dokončených bytov v kraji o 6,2%. Priemerná úžitková plocha jedného bytu dosiahla 109,8 m² a priemerná obytná plocha 64,9 m². Medziročne sa priemerná úžitková plocha bytu zvýšila o 1,9 m² a priemerná obytná plocha bytu sa medziročne znížila o 2,6 m².

Počet domov spolu v obci Kiarov je 131. Z toho trvale obývaných je 109 domov. Počet neobývaných domov je 22 spolu, z toho určených na rekreáciu je 0. Priemerný vek domu je určený na 46 rokov. Počet bytov spolu je 131, z toho trvale obývaných je 109. Neobývaných je 22 bytov. Údaje v texte a tiež v tabuľkách sú uvádzané na základe ŠÚ SR – SODB 2001.

TAB: Vybavenie trvale obývaných bytov

Vybavenie	Počet	
	bytov	osôb v bytoch
Bytov spolu z toho:	109	328
s plynom zo siete	0	0
s vodovodom	-	-
v byte	71	241
mimo bytu	3	10
bez vodovodu	30	71
nezistené	5	6
s kanalizáciou	0	0
septik (žumpa)	50	176
so splachovacím záchodom	36	124
s kúpeľňou alebo sprchovacím kútom	68	24

TAB: Spôsob vykurovania trvale obývaných bytov

Spôsob vykurovania	Počet bytov	osôb v bytoch
Ústredné kúrenie diaľkové	0	0
Ústredné kúrenie lokálne	33	129
na pevné palivo	22	93
na plyn	0	0
elektrické	11	36
Etážové kúrenie	-	-
na pevné palivo	0	0
na plyn	0	0
ostatné	2	11
Kachle	-	-
na pevné palivo	51	114
elektrické	1	1
ostatné	2	6
Iné	20	67

F. Manažment a správa obce

Obec je samostatný územný samosprávny a správny celok SR, združuje osoby, ktorá majú na jej území trvalý pobyt. Obec je právnickou osobou, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami. Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľov. Obci pri výkone samosprávy možno ukladať povinnosti a obmedzenia len zákonom a na základe medzinárodnej zmluvy.

Obec samostatne rozhoduje a uskutočňuje všetky úkony súvisiace so správou obce a jej majetku, všetky záležitosti, ktoré ako jej samosprávnu pôsobnosť upravuje osobitný zákon, ak takéto úkony podľa zákona nevykonáva štát alebo iná právnická osoba alebo fyzická osoba. Samosprávu obce vykonávajú obyvatelia obce orgánmi obce, hlasovaním obyvateľov obce a verejným zhromaždením obyvateľov obce.

Orgánmi obce sú obecné zastupiteľstvo a starosta obce. Obecné zastupiteľstvo je zastupiteľský zbor obce zložený z poslancov zvolených v priamych voľbách obyvateľmi obce. Starosta obce je predstaviteľom obce a najvyšším výkonným orgánom obce, jeho funkcia je verejná funkcia.

Obecný úrad pozostáva z nasledujúceho počtu pracovníkov: samostatná referentka a kontrolór. Obecné zastupiteľstvo pozostáva z 5 poslancov, a z nasledovnej komisie: komisia na ochranu verejného záujmu.

Celkové príjmy obce sú rozpočtované na rok 2008 v sume 1 767 000,- Sk, vrátane prenesených kompetencií zo štátnej správy. Príjmy za rok 2007 boli hlavne z daní príjmov fyzických osôb.

Financovanie obce

Podľa zákona č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení, v znení neskorších predpisov, obec financuje svoje potreby predovšetkým z vlastných príjmov, dotácií zo štátneho rozpočtu a z ďalších zdrojov. Vlastné príjmy v rozsahu podľa osobitných predpisov sú

- a) príjmy z majetku obce a z majetku prenechaného obci do užívania (nájmu),
- b) výnosy z miestnych daní a z miestnych poplatkov,
- c) podiely na daniach v správe štátu,
- d) výnosy z pokút uložených za priestupky,
- e) iné príjmy.

Obec môže na plnenie svojich úloh použiť návratné zdroje financovania a prostriedky mimorozpočtových peňažných fondov. Na plnenie rozvojového programu obce alebo na plnenie inej úlohy, na ktorej má štát záujem, možno obci poskytnúť štátnu dotáciu. Použitie štátnej dotácie je preskúmateľné štátnym orgánom podľa osobitných predpisov.

Obci, ktorej vlastné príjmy nepostačujú na plnenie úloh samosprávy, možno poskytnúť štátnu dotáciu podľa normatívu určeného vládou. Obec môže svoje úlohy financovať aj z prostriedkov združených s inými obcami, so samosprávnymi krajmi a s inými právnickými osobami alebo fyzickými osobami.

Obec si môže na plnenie svojich úloh zriadiť mimorozpočtové peňažné fondy. Na plnenie úloh spoločných pre viac obcí alebo z iného dôvodu môžu obce zriadiť spoločný fond; správu fondu vykonáva rada fondu ustanovená obcami, ktoré fond zriadili, a to podľa dohodnutých pravidiel.

Obec spadá k 31.12.2007 pod nasledovné úrady so sídlom v: Sídlo matričného úradu v Vrbovka, sídlo pracoviska daňového úradu - Veľký Krtíš, sídlo pracoviska policajného zboru - Veľký Krtíš, sídlo Okresného súdu - Veľký Krtíš, sídlo požiarnej stanice jednotky ZPO Modrý Kameň, sídlo pracoviska obvodného úradu - Veľký Krtíš, sídlo pracoviska územnej vojenskej správy - Banská Bystrica, sídlo pracoviska úradu práce sociálnych vecí a rodiny - Veľký Krtíš, sídlo obvodného úradu životného prostredia - Veľký Krtíš. Poštový úrad sa v obci nenachádza. Poštové služby sú poskytované v blízkej obce Želovce.

Nevyužité priestory: čiastočne kaštieľ v časti Malý Kiarov a budovy vo vlastníctve firmy AMARANTE (bývale PD)

2.1.5. Vzdelávanie a kultúra

A. Analýza školstva

Základné spoločenské zmeny, s ktorými sú spojené novo sa formujúce ekonomické vzťahy a sociálne postavenie ľudí v nich, sa prejavujú aj v požiadavkách na jedinca ako pracovnú silu. Cieľom školskej politiky v rámci Národného programu výchovy a vzdelávania a v duchu európskej dimenzie je zlepšenie kvality a efektívnosti školského vzdelávania, aby sa mladým ľuďom zabezpečilo, že im budú vstúpené adekvátne schopnosti a zručnosti, ktoré im umožnia stať sa informovanými, aktívnymi a zodpovednými občanmi a tým sa zabezpečí ich integrácia do spoločnosti a pripravenosť pre pracovný život.

Stratégia materskej školy smeruje k všestrannému harmonickému rozvoju detí, k humanizácii, k výchove detí ku slušnému správaniu, so zameraním na uchovávanie tradícií regionálnej kultúry vlastnou spontánnou aktivitou.

V obci sa nenachádza materská ani základná škola. Systém školského vzdelávania je v sledovanej obci zabezpečený:

- Materská škola – deti navštevujú v blízkej obci vo Vrbovke (2 km)
- ZŠ s vyučovacím jazykom slovenským - navštevujú žiaci v obci Želovce, prípadne niektorí i v okresnom meste vo Veľkom Krtíši
- ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským – žiaci navštevujú v obci Vrbovka

B. Analýza výchovno-spoločenského života obce

Telovýchovná jednota ELÁN Kiarov

V súčasnosti v obci aktívne prebieha športová činnosť prostredníctvom futbalu, stolného tenisu, behu a iných športov, v spolupráci s TJ Elánom Kiarov, kde jej členovia i miestny obyvatelia vykonávajú záujmovú činnosť v oblasti telesnej výchovy, športu, turistiky a v iných obdobných činnostiach a aktivitách, za účelom uspokojovania mnohostranných záujmov a záľub občanov v oblasti telesnej kultúry, vytváranie podmienok na upevňovanie ich zdravia, zvyšovania telesnej a duševnej zdatnosti a športovej výkonnosti.

V obci existovala už aj v minulosti aktívna športová činnosť prostredníctvom stolného tenisu a neskôr i futbalu. Futbalové mužstvo sa po štyroch rokoch po založení dostalo na prvé miesto a postúpilo do II. triedy na vyššej okresnej súťaže. Stolný tenis fungoval až do roku 1997, popri ňom futbalové mužstvo súťažilo v I. triede najvyššej okresnej súťaže. Okrem dospelého mužstva bolo vytvorené v roku 1996 i mužstvo žiakov a dorastencov, ktoré existovalo až tri roky. Aktívny šport - futbalové zápasy boli organizované až do roku 2002. Od tohto obdobia v obci funguje rekreačný futbal mužstva starších pánov a stolný

tenis. Členom združenia je taktiež maratónec, ktorý sa pravidelne zúčastňuje na tuzemských i medzinárodných športových podujatiach.

Pri príležitosti 20.výročia vzniku TJ Elánu Kiarov bol v obci usporiadaný športovo-kultúrny deň s rôznymi aktivitami ako napríklad stolnotenisový turnaj, beh mládeže, futbalové zápasy – kategórie starší páni, mladší a dorast a športové hry a súťaže v kategóriách: deti a mládež, muži a ženy. V závere dňa sa konal kultúrny program v miestnom kultúrnom dome so zábavou.

Zámerom TJ je prostredníctvom usporiadaných športových a kultúrnych aktivít prispieť k rozvoju telesnej kultúry a športu miestneho a regionálneho charakteru. Relevantnosť športových aktivít v obci pre cieľové skupiny – deti, mládež a dospelých, je vyjadrená záujmom cieľových skupín zúčastňovať sa na športových aktivitách. Súťažiaci tu majú možnosť prezentovať svoju výkonnostnú úroveň, prezentovať sa a nadväzovať vzájomnú spoluprácu v oblasti športu.

V blízkosti miestneho futbalového ihriska vo Veľkom Kiarove a tiež v areály kúrie v Malom Kiarove sa nachádza detské ihrisko. Plánovanou nevyhnutnou aktivitou obce je rekonštrukcia uvádzaných detských ihrísk nakoľko v súčasnosti nevyhovujú potrebám detí. Obnovou sa skrášli prostredie obce, vytvorí sa priestor pre tvorivé a bezpečné hry detí, zabezpečí sa dlhodobý záujem obyvateľstva /hlavne rodičov/ o údržbu detského ihriska a súčasne sa prispeje k rozvoju pohybu detí v predškolskom, ako aj v školskom veku, ale aj množstvo zábavy pre ne. V obci Kiarov je 32 detí.

CSEMADOK - Maďarský spoločenský a kultúrny zväz na Slovensku – Základná organizácia Kiarov

Založený bol v obci v roku 1950 s 52 členmi a vyvíjal bohatú činnosť hlavne v kultúrnej oblasti. Od roku 2007 sa obnovila jeho činnosť. V súčasnosti má 7 členov, ktorí sa aktívne podieľajú na kultúrno-spoločenskom živote obce. V roku 2007 prostredníctvom úspešného projektu bola v exteriéry obecného úradu postavená drevená vyrezávaná kopija z príležitosti spomienky na historickú minulosť obce.

Knižnica

Miestna knižnica v obci Kiarov bola založená v roku 1987. Počet registrovaných užívateľov je v súčasnosti 36 osôb, z toho do 15 rokov je 14 osôb. Okrem nich navštevujú knižnicu aj iní návštevníci pri usporiadaní rôznych menších kultúrnych posedeniach, v rámci prípravy detí a mládeže na recitačné súťaže, prednes poézie a na divadelné predstavenia. Počet knižných jednotiek je celkom 1573 kusov, z toho odborná literatúra pre dospelých 362 ks, krásna literatúra pre dospelých 616 ks, odborná literatúra pre deti 104 ks a krásna literatúra pre deti 455 kusov.

Knižnica je centrom kultúry, ponúka možnosti vzdelávania sa v obci. Z dôvodu rýchleho technického vývoja sveta by mal byť zabezpečený občanom prístup k

počítaču a k internetu. Knižnicu najviac navštevuje školopovinná mládež, ktorá by ju mohla využiť na vypracovanie rôznych školských prác s cieľom rozvinutia vedomostnej a technickej stránky občanov, hlavne detí.

Do knižnice bola zakúpená PC zostava – 2 ks a sprístupnený internet pre verejnosť, najmä pre záujmy školopovinnnej mládeže, marginalizovaných skupín a nezamestnaných v roku 2007, prostredníctvom finančných prostriedkov z projektu podaného v rámci VZN Banskobystrického samosprávneho kraja. Prostredníctvom počítača v knižnici sa uľahčila evidencia členov a samotná administratívna činnosť knižnice je efektívnejšia.

Prehľad vybraných štatistických ukazovateľov	2004	2005	2006	2007
Knižničné jednotky spolu	1 674	1 674	1 537	1537
Ročný prírastok knižnič. jednotiek kúpou	14	0	133	0
Pridelené finančné prostriedky na nákup knižničného fondu od zriaďovateľa	2	2	21	4
Registrovaní používatelia	45	36	36	36
Výpožičky spolu	86	299	342	256

Poľovnícky spolok Kiarov

Takmer celé územie veľkokrtíšskeho okresu má vynikajúce podmienky pre život poľovnej zveri. Je to dané množstvom lesných porastov, poľnohospodárskeho charakteru krajiny s možnosťou obživy, ako aj striedaním oboch druhov pôdneho fondu a množstvom remízok pre úkryt a odpočinok zveri.

Najpočetnejšou poľovnou srstnatou zverou je srnec hôrny, diviak lesný, daniel škvrnitý, muflón obyčajný, jeleň obyčajný. Z pernatej zveri sa vyskytuje bažant jarabý, sojka obyčajná a rôzne druhy spevavcov, zo škodnej je to líška obyčajná a kuna lesná.

V obci existuje poľovnícky spolok, v súčasnosti má počet členov 7. Rozloha poľovného revíru je v katastrálnom území obce Kiarov a Vrbovka, tj. 1700 ha.

2.1.6. Analýza životného prostredia

Hlavným cieľom v starostlivosti o životné prostredie je zabezpečenie vysokej úrovne ochrany a tvorby životného prostredia, obmedzenie vplyvov poškodzujúcich životné prostredie, podpora efektívneho využívania prírodných zdrojov a zlepšenie environmentálnej infraštruktúry.

Vodohospodárstvo

Katastrálne územie obce Kiarov spadajú do povodia rieky Ipeľ, ktoré so svojimi prítokmi dlhodobo vykazujú štvrtý stupeň znečistenia, v niektorých úsekoch aj piaty stupeň znečistenia rieky Ipeľ, čo znamená silne znečistenú vodu v povrchovom toku. Obyvatelia okresu Veľký Krtíš majú riešené nezávadné zneškodňovanie odpadových vôd verejnou kanalizáciou len v podiele 54%. V obci sa odpadové vody z domácností a z ostatných priemyselných a poľnohospodárskych objektov zhromažďujú v žumpách a septikoch, ktorých kvalita a vodonepriepustnosť je nedostatočná. Na základe zákona o obecnom zriadení je obec zodpovedná za zásobovanie obce pitnou vodou a zodpovedná za odvádzanie odpadových vôd, ktoré vzniknú na území obce.

Odpadové hospodárstvo

V obci je zavedený separovaný zber odpadu formou kuka nádob, v súčasnosti sa separuje papier – 3,62t (r. 2007) a plasty 2,75t (r. 2007), zmesový komunálny odpad za rok 2007 je 47,61t. Obec plánuje s rozšírením separácie pre nasledovné suroviny: sklo, textilie, kovy a nebezpečný odpad. Odvoz separovaného odpadu sa v obci realizuje od r. 2005 na Mestskú skládku do Veľkého Krtíša. Zámerom obce je pokračovať v separovanom zbere oddelených zložiek komunálneho opadu s jeho rozšírením o ďalšie recyklovateľné komodity s následným využitím ako druhotnej suroviny k docieleniu horeuvedených zámerov obce. Pre dočasné skladovanie vzniknutých vyseparovaných odpadov je potrebné vybudovať obecný zberný dvor.

Program odpadového hospodárstva obce kladie veľký význam na zneškodňovanie organického odpadu zo záhrad, konárov kukuričných kôrov a iných biologicky rozložiteľných odpadov, ktorý v obci prebieha len čiastočne. Pre dočasné skladovanie vzniknutých vyseparovaných odpadov je potrebné budovať kompostovisko a zabezpečiť mechaniky na zber a zneškodňovanie biologicky rozložiteľných odpadov kompostovaním. Zneškodňovanie biologicky rozložiteľných odpadov sa v súčasnosti vykonáva vyvážením na skládku odpadov. Vyvážanie odpadov na skládku je finančne náročné. Vzhľadom k tomu sa obec rozhodla vytvoriť kompostovisko do 10 t, na znehodnotenie biologicky rozložiteľný odpad, t.j. listovej zelene, kukuričných kôrov a haluzí zo stromov a kríkov (z verejných priestranstiev), zvyšky z rastlín a buriny, zvyšky z ovocia a zeleniny, a pod.. Obec taktiež disponuje so zelenými plochami na kosenie v

rozlohe 40 000 m a taktiež 49,63 ha záhrady v intraviláne obce.

Zapojením väčšieho množstva občanov do separovaného zberu sa dosiahnú úspory, ktoré vyplývajú zo skutočnosti, že na skládkach sa bude zneškodňovať menej odpadu, čím sa znížia aj náklady na odvoz a zneškodňovanie komunálneho odpadu. Úspory sa môžu dosiahnuť aj tým, že niektoré zložky vyseparovaného odpadu bude možné odpredať. Tieto dosiahnuté úspory budú mať ekonomický prínos pre všetkých občanov, ktorí budú zodpovedne pristupovať k separovanému zberu tým, že sa u nich môže znížiť výška ročného poplatku, z ktorého sa uhrádzajú náklady za odvoz a zneškodňovanie komunálneho odpadu.

Hlavnými zdrojmi na pokrytie nákladov vybudovania obecného zberového dvoru a kompostoviska budú najmä získané finančné zdroje z dotácie a súčasne i vlastné zdroje žiadateľa, rozpočtu obce. V budúcnosti plánuje obec rozšíriť tieto činnosti, na prevádzku a vybudovanie nových zariadení plánuje okrem vlastných zdrojov využiť aj zdroje fondov EU.

Realizovaním vyššie uvedených plánovaných aktivít zabezpečenie zlepšenia životného prostredia za účelom vytvorenia pevného základu trvalo udržateľného spoločenského a hospodárskeho rozvoja regiónu, zvýšenie kvality životných podmienok obyvateľstva. Súčasne sa tým prispeje k lepším podmienkam pre kvalitu života obyvateľstva, je to dôležitý krok pri dobudovaní technickej infraštruktúry v obci.

Na území obce sa nenachádza skládka nebezpečného odpadu, ani skládka komunálneho odpadu.

Verejné priestranstvá, zeleň

Medzi hlavné ciele rozvoja na úseku starostlivosti o životné prostredie patrí:

- Zlepšenie technickej infraštruktúry regiónu
- Opatrenia na ochranu a tvorbu životného prostredia
- Obmedzenie vplyvov poškodzujúcich životné prostredie

Zeleň v rôznych podobách je významným činiteľom krajinného obrazu i obrazu obce. Plní funkcie ekologické, estetické i psychohygienické – tieho sú mimoriadne dôležité pre rozvoj oddychovo-rekreačných funkcií. Úpravou verejných priestranstiev sa prispeje celkovo ku krajšiemu vzhľadu obce, obnoví sa malebnosť vidieckej krajiny a súčasne sa tým zvýšia opatrenia pre ochranu životného prostredia v obci.

Obec disponuje s prírodnými danosťami na rozvoj vidieckeho turizmu - poloha prírodnej rezervácie umožňuje aj vhodné náučno-kultúrne a výchovné využitie územia, ktoré v súčasnosti nie sú využité aj v dôsledku nedostatočnej úrovne jej estetického vzhľadu a základnej vybavenosti obce. Absentujú komplexné návrhy

urbanistického a architektonického dotvorenia verejného priestoru, kam patrí aj problematika verejnej zelene.

Vybudovanie potrebných odstavných plôch, oddychových priestorov, čakární a zeleň navrhovaná a vysádzaná podľa zásad sadovníckej tvorby dotvorí celkový vzhľad obce a vytvorí pre občanov aj návštevníkov pekné prostredie na trávenie voľného času.

Obec v súčasnosti nedisponuje s oddychovými plochami, ktoré by vyhovovali požiadavkám miestnych obyvateľov a návštevníkov regiónu, chýbajú informačné tabule reprezentujúce nielen miestne atraktivity, ale aj atraktivity celého regiónu.

Obec prostredníctvom projektových zámerov a získaných dotačných finančných zdrojov úspešne realizuje komplexnú úpravu verejných priestranstiev v obci Kiarov, so zámerom zlepšenia kultúrneho a prírodného prostredia obce a obnovy a tvorby kvality životného prostredia obce. Tieto aktivity sú zamerané na technickú prípravu komplexnej úpravy verejných priestranstiev (odstavné plochy, oddychové plochy, čakárne a pod.) v obci t.j. na vypracovanie projektovej dokumentácie, urbanistických a architektonických návrhov stavebného charakteru a návrhov tvorby a údržby zelene vrátane prvkov drobnej architektúry. Prostredníctvom nich sa vypracovali dokumenty: Komplexné projektové dokumentácie na realizáciu drobných stavieb v obci Kiarov a Projekt komplexnej úpravy verejnej zelene v obci Kiarov.

K rozvíjaniu miestneho vidieckeho turizmu sú okrem prírodného bohatstva potrebné aj upravené verejné a súkromné priestranstvá v obci, ako základ zlepšenia kultúrneho a prírodného prostredia obce. Síce z hľadiska celoslovenského sa jedná o malú obec, ale jej obyvatelia sa snažia vytvárať príjemné prostredie nielen pre seba, ale aj pre návštevníkov krajiny. Snahou obce je úprava a dobudovanie oddychových plôch obce a nainštalovanie informačných tabúl. Pri výbere typu a vzhľadu altánov, ako a informačných tabúl je potrebné zohľadňovať nielen estetické, a ekologické aspekty, ale treba dbať na jedinečnosť prostredia pri využívaní typických motívov vidieckeho prostredia t.j. používanie prírodných materiálov

Vodné plochy a toky

V blízkosti obce preteká hraničná rieka Ipeľ, medzi významnejšie vodné plochy – prírodná rezervácia Kiarovský močiar. Z hľadiska hydrologických pomerov sa územie okresu nachádza v povodí rieky Ipeľ. Rieka Ipeľ je hlavným recipientom a v celom úseku okresu je hraničným tokom s Maďarskou republikou v dĺžke cca 60,6 km.

Prírodná rezervácia Kiarovský močiar bola vyhlásená výnosom Ministertstva kultúry Slovenskej republiky č. 1160/1988 – 32 o štátnych prírodných rezerváciách na ochranu zachovalých vlhkomilných, močiarnych a vodných spoločenstiev Ipeľskej kotliny.

Rezervácia „Kiarovský močiar sa nachádza v katastrálnych územiach Kováčovce a Kiarov na parcelách č. 572, 573, 574 (vodná plocha – močiar) a na parcele č. 601/1 (lúka) o celkovej výmere 17,0589 ha (z toho lúka 2,5842 ha a vodné plochy 14,4747 ha). Celková rozloha je 78,76 ha. Územie nie je poľnohospodársky využívané. Lokalita má hlavne význam z hľadiska faunistického. Nachádzajú sa tu rôzne druhy vodnej a močiarnej fauny z ktorých niektoré sú zaradené do Červeného zoznamu ohrozených taxónov flóry Slovenska (*Orchis laxiflora*, *Schoneoplectus tabernemontani*, *Utriculária vulgaris*). Jednu z najbohatších a najvýraznejších skupín živočíchov v území tvorí vtáctvo. Medzi najvýznamnejšie a najvzácnejšie hniezdiče lokality patrí z dravcov kaňa močiarna a myšiak hôrny.

Starostlivosť o lesy a pôdu

Banskobystrický kraj je najlesnatejším krajom v rámci SR. Podieľa sa 23% na výmere lesov Slovenska. Najnižšiu lesnatosť má okres V. Krtíš – 30,5%.

Celková výmera katastrálneho územia obce je 9 481 456m². Do vlastníctva obce patria: trvalé trávne porasty 1 049 375m², lesné pozemky 2 353 000m², vodné plochy 43 407m².

2.2. Analýza realizovaných opatrení

Analýza realizovaných opatrení sa zameriava na kvantifikáciu a hodnotenie dopadov realizovaných opatrení financovaných z verejných zdrojov alokovaných na ostatné podporné politiky v oblasti globálnych cieľov, cieľov ekonomickej a sociálnej kohézie a hlavných cieľov politik EU.

Rok realizácie	Názov opatrenia/aktivity	Zdroje financií	Výsledky	Dopady
2005	Vysvätenie symbolov obce	VZN BBSK	Vysvätenie symbolov obce	Upevňovanie identity
2006	735. výročie založenia obce Kiarov	VZN BBSK	Oslava založenia obce s kultúrnym programom	Zvýšenie kultúrnych podujatí v obci
2006	Komplexná úprava verejných priestranstiev v obci Kiarov	Programu obnovy dediny	Vypracovaná dokumentácia k riešeniu úprav verejných priestranstiev	Postupná úprava verejných priestranstiev v obci
2007	Internetizácia miestnej knižnice	VZN BBSK	Zavedenie internetu, nákup počítačových zostáv, tlačiarne	Zlepšenie internetizácie obce, uľahčenie administratívnej práce

Obec sa zapojila v roku 2004 i do realizácie projektu – **Stratégia rozvoja Spoločenstva obcí regiónu Poiplia**, kde partnerom bolo Spoločenstvo obcí regiónu Poiplia, ktorého súčasťou je i obec Záhorce. V rámci tohoto projektu bola vypracovaná Stratégia rozvoja spoločenstva obcí regiónu Stredného Poiplia, ktorej strategickým cieľom je budovať partnerstvo obcí, občanov, podnikateľov a inštitúcií za účelom vytvorenia pracovných príležitostí a zabránenia odchodu ľudí z regiónu.

Obec v súčasnosti je zapojená do realizácie projektu v rámci **LEADER**, kde hlavným cieľom je

- zabezpečiť prípravu a budovanie miestnych a odborných kapacít na území 3 mikroregiónov okresu Veľký Krtíš prístupom Leader (MR Ipeľská dolina, MR Údolie Čebovského potoka, MR Veľký potok – Ipeľ)
- vypracovať I. etapu Integrovannej rozvojovej stratégie potrebnej k čerpaniu pomoci z Programu rozvoja vidieka na roky 2007-2013 z osi Os 4 – Prístup Leader
- príprava územia na vytvorenie Miestnej akčnej skupiny (MAS), ktorá sa bude uchádzať o finančnú podporu z Programu rozvoja vidieka
- zvýšiť schopnosť občanov, samospráv a podnikateľskej sféry úspešne sa uchádzať o zdroje z Programu rozvoja vidieka

Obec sa ako partner spolupodieľal na realizácii projektu s názvom „**Spoločné zvyšovanie atraktívnosti Poiplia ako turistického cieľa**“, ktorý bol podporený vo výzve na podávanie projektov pre I. oblasť systému podpory euroregionálnych aktivít na rok 2007. Partnermi projektu boli obce zo slovenskej i maďarskej strany prihraničného územia. Hlavným cieľom projektu bolo zintenzívnenie cezhraničnej spolupráce v oblasti využívania dotknutého územia ako turistického cieľa. Jeho aktivity boli zamerané na prípravu územia v oblasti projektového rozvoja cezhraničnej spolupráce prostredníctvom vypracovania štúdie spoločného rozvoja prihraničného územia v oblasti vidieckeho turizmu a vytvárania vhodných partnerstiev na budúcu realizáciu štúdiou vytýčených rozvojových aktivít. Realizované aktivity projektu, počas sledovaného obdobia implementácie boli zamerané na analýzu, zmapovanie možností rozvoja vidieckeho turizmu a vytvárania partnerstiev.

Obecný úrad má dostatočné administratívne kapacity na realizáciu úloh stanovených v PHSR, z hľadiska zabezpečenia spôsobu riadenia a implementácie. Prostredníctvom získaných finančných prostriedkov sa podarilo obce čiastočne prispieť k zlepšeniu obecného majetku, nakoľko sa realizované aktivity týkali hlavne oblasti zlepšenia a skvalitnenia infraštruktúralnej vybavenosti obce. Tieto finančné prostriedky však neboli dostatočné na úplnú rekonštrukciu a modernizáciu celkového stavu majetku obce a ostatných plánovaných aktivít v oblasti rozvoja cestovného ruchu, kultúry, športu, životného prostredia a ostatných oblastí. Vzhľadom k tomu sa plánuje obec aktívne zapájať a využiť možnosti nového programovacieho obdobia na roky 2007 – 2013.

Počet obyvateľov, celkový charakter obce a jej finančná situácia neumožňuje riešiť potrebné investičné aktivity prostredníctvom projektov EU. Za účelom prispievania k zabezpečeniu uspokojivej životnej úrovne obyvateľov, obec sa zapája hlavne do projektov financovaných z národných a nadačných zdrojov aj prostredníctvom vstupu do partnerstva s okolitými obcami.

2.3. SWOT analýza

Z analýzy rozvojového hospodárskeho potenciálu, ľudských zdrojov a ekonomiky obce je vypracovaná SWOT analýza:

- a). ľudské zdroje, ekonomika, doprava, infraštruktúra a telekomunikácie
- b). životné prostredie, poľnohospodárstvo a cestovný ruch

Východiskom pre SWOT analýzu sú výsledky realizovaného auditu zdrojov. Jej cieľom je zovšeobecnenie, zhrnutie a usporiadanie týchto výsledkov podľa silných a slabých stránok doterajšieho vývoja a podľa príležitostí a ohrození ďalšieho vývoja.

<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
<i>Ľudské zdroje</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Veľký počet nekvalifikovaných pracovných síl • Vysoká ponuka pomerne lacnej pracovnej sily prevažne v robotníckych profesiách – časté sezónne práce v poľnohospodárstve • Dvojjazyčnosť obyvateľstva v prihraničnom regióne • Ľudová kultúra, tradície a remeslá (využitie pri rozvoji vidieckeho cestovného ruchu) • Aktivita a záujem mladých ľudí o kultúrne a športové aktivity • Aktívny spoločenský život 	<ul style="list-style-type: none"> • Vysoká miera nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti • Veľký úbytok kvalifikovaných síl (stredoškolské vzdelanie, VŠ, vyučení) • Migrácia mladých ľudí z okresu za prácou • Malý záujem o prácu dlhodobo nezamestnaných • Nízka životná úroveň • Slabá kúpyschopnosť obyvateľstva • Nedostatok vhodných bytov pre sociálne slabé vrstvy obyvateľov, starostlivosť o dôchodcov
<i>Ekonomika</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Vhodné prírodné, klimatické a kultúrne podmienky pre rozvoj cestovného ruchu • Vhodné podmienky pre vidiecku turistiku • Geografická poloha okresu (cezhraničná spolupráca) • Voľné výrobné priestory 	<ul style="list-style-type: none"> • Slabá ekonomická vyspelosť • Roztrieštení podnikatelia (neorganizovanosť) • Chýbajúci kapitál • Nedostatočné využitie alternatívnych zdrojov energie • Nedostatočné rozvinutie a propagácia vidieckeho turizmu

<i>Doprava, infraštruktúra a telekomunikácie</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Blízkosť lokalít plánovaných Ipeľských mostov 	<ul style="list-style-type: none"> • Nekvalitná a nedobudovaná dopravná a technická infraštruktúra • Miestne komunikácie sú v nevyhovujúcom stave • Nevyhovujúci stav verejnej dopravy • Nevyhovujúci stav telekomunikačných sietí a dostupnosť mobilných sietí
<i>Životné prostredie</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Krajinársky a prírodne hodnotné územie • Množstvo zachovalých kultúrnych a historických pamiatok • Prírodné, historické a kultúrne podmienky pre rozvoj cestovného ruchu-vidieckeho turizmu • Čisté životné prostredie – ovzdušie • Hraničná rieka Ipeľ • Kiarovský močiar – možnosti ekoturizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatok kvalitnej pitnej vody • Znečistené povrchové vody • Absencia kanalizácie a ČOV, vodovodu • Slabá uvedomelosť v separovaní odpadov, • Absencia kompostovania biologických odpadov a komunálneho odpadu • Neestetický, neupravený vzhľad verejných priestranstiev
<i>Poľnohospodárstvo</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Podmienky pre rozvoj poľnohospodárstva - vysoký podiel poľnohosp. pôdy • Podmienky pre pestovanie energetických plodín • Podmienky pre rozvoj agroturistiky a vidieckeho turizmu • Poľovníctvo 	<ul style="list-style-type: none"> • Diverzifikácia poľnohospodárstva, hlavne v zimnom období (sezónny charakter pracovných príležitostí) • Roztrieštenosť pozemkového vlastníctva a nedostatočne rozvinutý trh s pôdou • Nízka konkurencieschopnosť v dôsledku nízkej produktivity a nerozvinutej infraštruktúry

<i>Cestovný ruch</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Prírodné danosti vidieckeho prostredia • Geografická poloha okresu (cezhraničná spolupráca s MR) • Podmienky pre rozvoj agroturistiky • Aktivita a záujem mladých ľudí o kultúrne a športové aktivity 	<ul style="list-style-type: none"> • Slabý destinačný marketing v oblasti cestovného ruchu • Ťažká dostupnosť územia-nekvalitná dopravná infraštruktúra • Chýbajúce atraktivity CR v regióne • Nedobudovaná infraštruktúra v oblasti CR • Nevybudované cyklistické trasy, športový areál

<i>Príležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Finančné zdroje EÚ, SR, VÚC • Nové programovacie obdobie 2007-2013 • Alternatívne pôdohospodárstvo • Obnova hraničných mostov cez rieku Ipeľ (rozvoj cestovného ruchu, podnikania, cezhraničná spolupráca, nákladná doprava, cykloturistika) • Rozvoj kultúrno - spoločenských aktivít, práca s mládežou • Starostlivosť o sociálne slabšie skupiny obyvateľstva • Ochrana životného prostredia povodia rieky Ipeľ, zavedenie ekologických zásahov • Obecné budovy, ktoré nie sú využívané • Zachovalé prírodné prostredie • V spolupráci s blízkymi obcami možnosti celoročnej ponuky atraktivít v cestovnom ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> • Nestabilná a často sa meniacia legislatíva • Pokračujúce neriešenie disparít zaostávajúcich regiónov • Pokračujúci nepriaznivý demografický vývoj • Pokračujúca slabá kúpyschopnosť obyvateľstva – stagnácia malých podnikateľov v oblasti obchodu a služieb • Sťahovanie inštitúcií z okresu • Vysoký počet neschválených projektov, zdĺhavý hodnotiaci proces, chýbajúca spätná väzba • Nedobudovanie infraštruktúry • Nedostatok vhodných priestorov pre voľnočasové aktivity detí a mládeže • Nedostatok financií pre údržbu a starostlivosť o pamiatky • Absencia železničnej siete a prepravy v okrese V. Krtíš

2.4. Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja

Hlavné príčiny regionálnych disparít sú v predovšetkým v realizácii postupných krokov ekonomickej reformy (liberalizácia cien, konverzia a následný rozpad trhov, odbytové ťažkosti), ktoré pôsobia s rôznou intenzitou na ekonomiku regiónov SR. Dopad pôsobenia postupných krokov ekonomickej reformy mal vplyv na štruktúru ekonomiky regiónov.

Disparity a faktory rozvoja ovplyvňujúce úroveň udržateľnej celkovej konvergenie SR k EÚ v programovacom období 2007 až 2013:

Kľúčové disparity:

1. nedostatočne využitý existujúci rastový potenciál regiónov,
2. nedostatočná úroveň rastového potenciálu regiónov,
3. sektorové a regionálne rozdiely v konkurencieschopnosti dané nedostatočným využitím existujúceho rastového potenciálu, ako aj jeho nedostatočnou úrovňou
4. útlm poľnohospodárskej prvovýroby

Hlavné faktory rozvoja:

1. zlepšenie dostupnosti regiónov a dovybavenie územia infraštruktúrou,
2. rozvoj ľudského potenciálu a efektívne využitie pracovných síl,
3. využitie, reštrukturalizácia, rozvoj produkčného potenciálu a zvyšovanie inovačnej kapacity regiónov
4. Zachovanie a ochrana životného prostredia v obci

Kľúčové disparity obce:

- nedobudovaná infraštruktúra
- nedostatočne využitý prírodný potenciál
- absencia marketingu cestovného ruchu mimo nadregionálneho záujmu
- veľmi slabá propagácia obce
- slabá ponuka služieb – absencia ubytovacích zariadení, rekreačných zariadení
- nedostatok finančných zdrojov na rozvoj cestovného ruchu, vidieckeho turizmu
- prírastok ekonomicky aktívneho obyvateľstva sa premieta do nárastu nezamestnanosti
- nízky stupeň kvalifikačnej mobility pracovnej sily
- vyššia dynamika rastu ponuky práce

Hlavné faktory rozvoja obce:

- skvalitnenie a modernizovanie infraštruktúry
- efektívnejšie využívanie možnosti poľnohospodárstva
- zvýšenie ponuky služieb cestovného ruchu
- zhodnotenie a propagácia atraktivít obce a lepšie využívanie danosti územia
- rozvoj v odvetviach obchodu, služieb, turizmu, rekreácie
- rozvoj cezhraničnej spolupráce
- zvýšenie miery zamestnanosti
- zvýšenie kvalifikačnej úrovne pracovnej sily
- nepoškodené životné prostredie

Obec katastrálnym územím patrí do oblasti Stredného Poiplia. Táto oblasť je trvale poznačená nepriaznivou demografickou štruktúrou, prudkým nárastom agrárnej a lesnej nezamestnanosti, zníženou tvorbou nových pracovných miest, reálnych príjmov, nedostatočne rozvinutými možnosťami prístupu k novým technológiám (internet, chýbajúce informačné a poradenské centrá), nedostatočnou dopravnou dostupnosťou, neefektívnou komunikáciou a koordináciou aktivít bez aktívneho zapájania občanov vidieka.

Na základe uvedených nedostatkov je preto potrebné urýchlene vyriešiť a skvalitniť rozvoj vidieckeho priestoru a s využitím jeho dostupného potenciálu (prírodný, kultúrny, ekonomický, sociálny...) vytvoriť jeden prosperujúci, atraktívny, kultúrny, integrovaný, podporovaný funkčnou infraštruktúrou a dostupnou občianskou vybavenosťou, harmonický celok.

3. Rozvojová stratégia

Rozvojová stratégia má nasledovné východiská:

- **rozvojové stratégie na vyššej úrovni** v štruktúre regionálneho rozvoja (Národného strategického plánu rozvoja vidieka Slovenskej republiky na roky 2007 – 2013, Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja BBSK).
- **výsledky socio-ekonomickej analýzy**, SWOT analýza a analýzy kľúčových disparít a hlavných faktorov rozvoja obce
- **výsledky dotazníka** – pomocou neho majú byť do PHSR obce premietnuté potreby, názory a myšlienky o jej budúcom smerovaní z pohľadu obyvateľov
- **určenie nevyhnutných potrieb**, ktoré vyplývajú z platnej legislatívy (napr. Nové normy v oblasti ochrany Životného prostredia)

3.1. Ciele a priority

Strategická časť
Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Kiarov
na roky 2007 – 2013

**Strategickým cieľom
je zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj a zvýšiť
konkurencieschopnosť obce Kiarov prostredníctvom
zlepšenia ekonomických a sociálnych podmienok
obyvateľstva, zvýšením atraktivity obce a ochranou
životného prostredia.**

Formulácia strategického cieľa vychádza z predpokladu, že budú vytvorené podmienky pre stabilizáciu, rozvoj a adaptáciu ekonomicky aktívnych a výkonných subjektov. Zároveň však musia byť vytvorené také podmienky, aby sa nezvyšovali výdavky verejných prostriedkov, ale aby nastala ich konsolidácia za účelom podpory nových rozvojových projektov.

Navrhovaná stratégia vychádza zo strategických prístupov v rámci regionálneho rozvoja, ktoré sú postavené na:

- aktivizácii nedostatočne využívaného potenciálu a podpore hospodárskeho rozvoja obce a okolia,
- rozšírení a zvýšení podielu aktivít na úrovni partnerstva,
- aktivizácii nástrojov riadenia verejných výdavkov za účelom ich zníženia.

Súbežne je však potrebné venovať pozornosť aj rozvíjaniu ľudských zdrojov. V oblasti vybavenia územia technickou infraštruktúrou sa stratégia orientuje hlavne na dobudovanie a rekonštrukciu komplexnej infraštruktúry v oblastiach ako technická, sociálna a infraštruktúra cestovného ruchu a kultúry. Okrem zlepšenia infraštruktúry obce sa pozornosť venuje aj rozvoju informačnej spoločnosti, sociálnych služieb. Stratégia v oblasti životného prostredia je zameraná na zlepšenie kvality technickej infraštruktúry v oblasti ŽP a na ochranu a tvorbu životného prostredia.

PRIORITY OBCE

<p>Priorita č. 1. dobudovanie a rekonštrukcia infraštruktúry</p>	<p>Prostredníctvom realizácie prípravy technických podmienok a rekonštrukciou infraštruktúry pre stabilizáciu a rozvoj technickej, sociálnej a kultúrnej infraštruktúry, vrátane majetkového vysporiadania pozemkov a objektov, investícií do dopravnej a modernejšej informačnej infraštruktúry pre efektívne zapojenie miestnych občanov do aktívneho spoločenského života vytvoriť energetické zázemie obce a tým prilákať a stabilizovať podnikateľské prostredie v obci.</p>
<p>Priorita č. 2. podpora ochrany ŽP</p>	<p>Obec bude vytvárať predpoklady pre zníženie negatívnych dopadov a vplyvov na životné prostredie s dôrazom na jeho ochranu ako i využitia najnovších technológií v oblasti úspor energií a ich ekologickej výroby.</p>
<p>Priorita č. 3. ekonomický rozvoj a vidiecky turizmus</p>	<p>Ekonomický potenciál daného regiónu predstavuje spolupôsobenie v regióne sa nachádzajúcich ľudských zdrojov, kapitálu a prírodných daností za účelom výroby produkcie a poskytovania služieb. Je rozhodujúcim faktorom rozvojových možností regiónu a determinantom životnej úrovne jeho obyvateľstva. Úroveň daného potenciálu a stupeň jeho využitia sa priamo odzrkadľuje v ekonomickej výkonnosti regiónu.</p> <p>Cestovný ruch – vidiecky turizmus, môže byť v budúcnosti významným rozvojovým zdrojom pre obec. Odvetvia cestovného ruchu, hlavne vidiecky turizmus a agroturistika, budú integrálnou súčasťou miestnej ekonomiky a ich rozvoj bude založený na aktívnej ponuke prírodného a kultúrno-historického potenciálu obce a regiónu pri rozširovaní a skvalitňovaní obchodu a služieb. Cieľom obce je rozšíriť a vytvoriť podmienky pre vidiecku turistiku a agroturistiku so základnými službami, vrátane možnosti cykloturistiky.</p>

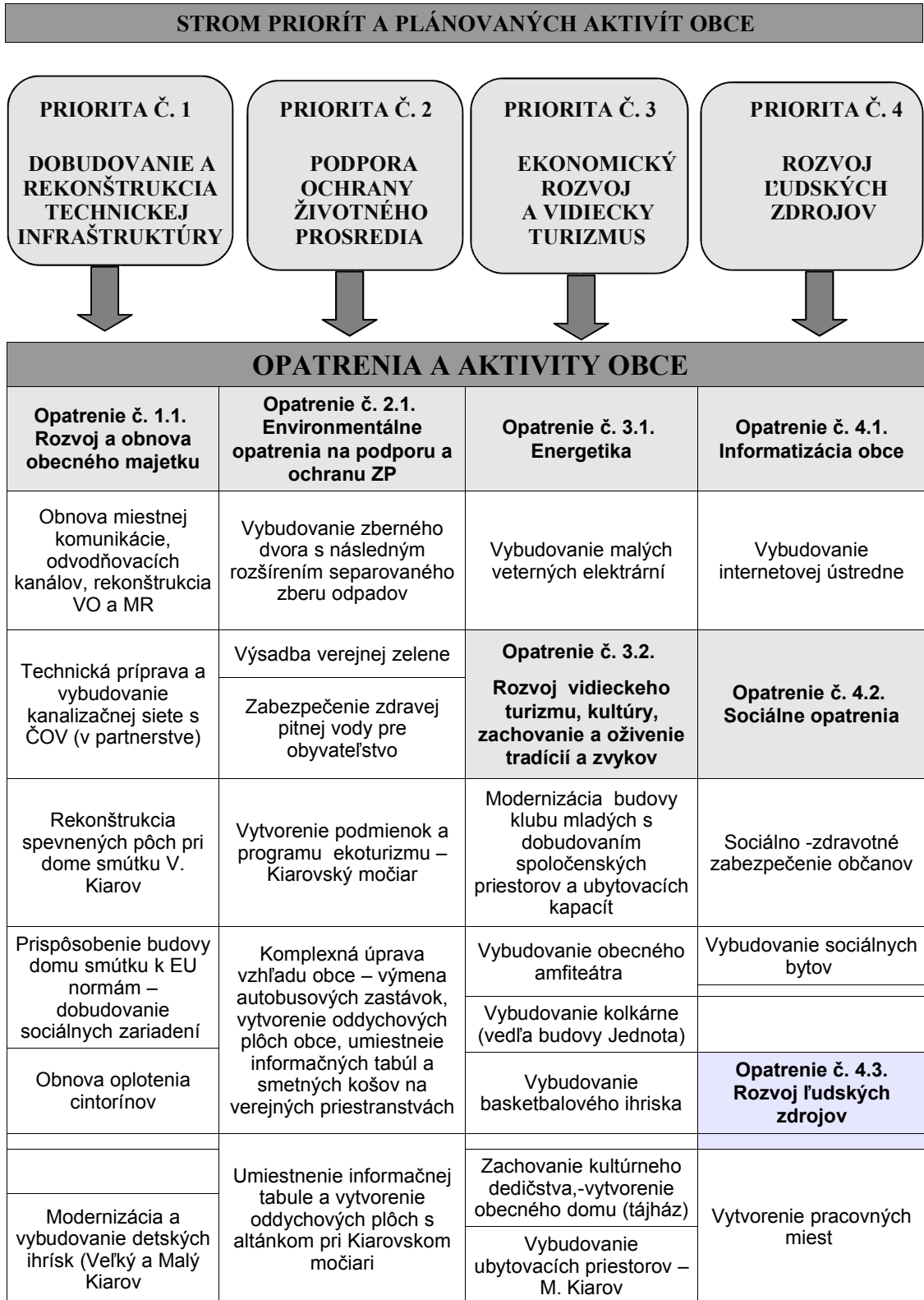
Priorita č. 4.

**Rozvoj
ľudských
zdrojov**

Rozvoj ľudských zdrojov sa dotýka sociálnej infraštruktúry obce, dostupnosti informácií a zamestnanosti. V širšom slova zmysle pod týmto termínom rozumieme aj ponuku možností vzdelávania, kultúrneho, športového a spoločenského vyžitia a tiež príležitosti k sebarealizácii. Priorita je zameraná i na zvyšovanie zamestnanosti a znižovanie nezamestnanosti hlavne pre mladých ľudí, staršie osoby, dlhodobo nezamestnaných, na aktualizáciu a získanie nových zručností. Snahou obce je tiež vytvoriť podmienky pre rozvoj informatizácie a tým prístup občanov k novým informáciám. V rámci sociálnej oblasti je to zabezpečenie súladu potrieb občanov so základnými podmienkami, ktoré obec môže ponúkať na uspokojenie ich primárnych a sekundárnych potrieb a tým súčasne vytvárať priaznivé sociálne podmienky pre sociálne odkázaných ľudí a zabezpečiť dôstojný život v primeranom sociálnom prostredí.

3.2. Opatrenia a aktivity

V nasledovnej tabuľke uvádzame jednotlivé priority a súčasne i opatrenia a aktivity, ktoré slúžia na dosiahnutie stanovených priorít obce:

3.3. Opis rozvojovej stratégie

Opis rozvojovej stratégie vychádza zo strategických prístupov predstaviteľov obce k rozvoju obce a udáva náčrt spôsobu realizácie globálneho cieľa. Venuje pozornosť nadväznostiam strategických cieľov na programové dokumenty na úrovni samosprávneho kraja a na príslušné strategické a programové dokumenty na národnej úrovni a ich súladu s politikami, ktoré sa týkajú rozvoja obce.

Medzi záujmy obce patrí zlepšenie kvality života svojich občanov, budovanie a rozvoj občianskej infraštruktúry, zvyšovať rozmanitosti krajiny, ako aj kultúrneho dedičstva z hľadiska trvaloudržateľného rozvoja vidieka, prezentácia obce z hľadiska rozvoja oblasti cestovného ruchu. Obec Kiarov si stanovila konkrétne aktivity - akčné plány, ktoré predstavujú súbor konkrétnych projektov a aktivít smerujúcich k naplneniu nosnej vízie a rozvojových cieľov obce.

Dôležitou súčasťou implementačnej časti je **akčný plán**. Je to krátkodobý plán, ktorý definuje prvé kroky pri plnení PHSR obce s ohľadom na jej momentálne finančné, personálne a technické kapacity a naliehavosť navrhnutých aktivít. Ide preto o akýsi doplnok k PHSR, ktorý je vhodný podľa potreby obce každoročne aktualizovať. Jeho plnenie bude zabezpečovať stanovená Komisia pre PHSR s vytvorenou pracovnou skupinou.

Akčný plán musí byť:

- reálny - má naplánované reálne projekty, má reálne odhadnuté náklady a potrebné časové rozpätie na realizáciu,
- konkrétny – pripravený na 3-5 rokov a konkretizovaný
- flexibilný – akčný plán nie je nemenný. Musí byť možné ho dopĺňať, vymieňať jednotlivé časti, musí byť transparentný – vyvesený na verejnom mieste, kde k tomu ľudia majú prístup a môžu ho kontrolovať a dopĺňať pod vplyvom rôznych objektívnych a subjektívnych zmien.
- vyjadruje spoločný postup – zúčastnené strany vyjadrujú spoločný postup, zdieľanie zodpovednosti, informácií a finančných prostriedkov veľmi prehľadným spôsobom,
- monitorovateľný a hodnotiteľný – monitorovanie základných ukazovateľov a ich kvalitatívnych a kvantitatívnych znakov je základná podmienka plánu a jeho projektov. Po čase je nutné merať a hodnotiť dopad plánu na dané územie so zameraním na jeho rozvoj, stagnáciu, prípadne úpadok. Je možné merať aj zmeny oproti stavu, keby plán nefungoval, nebol by realizovaný – aký by bol stav.

Úplná verzia akčných plánov obsahuje popis daného projektu/aktivity, odôvodnenie jeho prínosu pre obec a pre splnenie jedného alebo viacerých strategických cieľov, určenie garanta projektu, termín realizácie, spôsob financovania a postup realizácie. Akčné plány boli tvorené v pracovnej skupine, ktorá bola zostavená a doplnená ďalšími jednotlivcami so skúsenosťami alebo kompetenciami v daných oblastiach. Realizácia jednotlivých akčných plánov bude viesť k zlepšeniu vo vybraných oblastiach, ktoré boli vybrané ako najdôležitejšie pre budúcnosť obce.

Merateľné zdroje – indikátory sú uvedené vo finálnom pláne a sú potrebné pre monitoring. Monitorovanie základných ukazovateľov a ich kvalitatívnych a kvantitatívnych znakov je základná podmienka plánu a jeho projektov. Po čase je nutné merať a hodnotiť dopad plánu na dané územie so zameraním na jeho rozvoj, stagnáciu, prípadne úpadok. Je možné merať aj zmeny oproti stavu, keby plán nefungoval, nebol by realizovaný – aký by bol stav. Indikátory podporujú oprávnenosť verejných výdavkov na jednotlivé opatrenia a zároveň preukazujú ekonomickú účinnosť realizovaných verejných výdavkov. Indikátory budú zároveň základným faktorom pri tvorbe kritérií na čerpanie finančnej podpory z regionálneho rozvojového fondu.

4. Finančný plán

Jednou z kľúčových otázok pre realizáciu programu rozvoja kraja je schopnosť obce v priebehu jeho realizácie zaistiť zdroje potrebné na jeho financovanie. Tieto zdroje vznikajú vo viacerých sférach – v súkromnom sektore, verejnej správe, ide tiež o zdroje zahraničné, najmä o prostriedky Európskej únie. Dôležitým zdrojom budú i vlastné prostriedky. V dôsledku neexistencie nevyhnutných podkladových údajov pre stanovenie finančného rámca, v ktorom by sa mal program rozvoja v strednodobom horizonte pohybovať, je výška prostriedkov potrebná na realizáciu jednotlivých opatrení a aktivít stanovená len orientačne. Táto časť bude konkretizovaná v závislosti od reálneho čerpania finančných príspevkov zo štrukturálnych fondov, možností obecného rozpočtu.

Vychádzajúc zo zadaných cieľov, priorít a opatrení a na základe auditu pripravovaných projektových zámerov v réžii samosprávy bol vypracovaný plán realizácie programu. Definuje, z akých prostriedkov by sa mali tieto zábery realizovať, určuje predpokladané potrebné finančné prostriedky a časový plán uskutočnenia jednotlivých aktivít.

Rozdelenie financií na programovacie obdobie, priority a opatrenia

FINANČNÝ AKČNÝ PLÁN					
Priorita-opatrenia	Plánovaná aktivita	Zdroj financovania	Finančný plán Sk	Časový plán	Merateľné zdroje - indikátory
PRIORITA Č. 1. DOBUDOVANIE A REKONŠTRUKCIA TECHNICKEJ INFRAŠTRUKTÚRY					
Op. 1.1. Rozvoj a obnova obecného majetku	Obnova miestnej komunikácie, odvodňovacích kanálov, rekonštrukcia VO a miestneho rozhlasu	NSP RV SR 2007-2013	10 mil.	2009-2013	dĺžka obnovenej miestnej komunikácie dĺžka odvodňovacích kanálov počet rekonštruovaného VO, MF
	Technická príprava a vybudovanie kanalizačnej siete s ČOV (v partnerstve)	OP životné prostredie/OP cezhraničná spolupráca MR-SR	15 mil.	2008-2013	Vybudovaná kanalizačná sieť počet napojených obyvateľov
	Rekonštrukcia spevnených pôch pri dome smútku V. Kiarov	Rozpočet obce	50 tis.	2008	M ² spevnených plôch
	Prispôbenie budovy domu smútku k EU normám – dobudovanie sociálnych zariadení	Program obnovy dediny	150 tis.	2008-2009	Počet rekonštruovaných priestorov počet sociálnych zariadení % vyhovujúceho stavu
	Obnova oplotenja cintorína	Rozpočet obce	30 tis.	2008-2009	Dĺžka oplotenja
	Modernizácia a vybudovanie detských ihrísk (Veľký a Malý Kiarov)	nadácia	100 tis.	2008-2009	Počet detí navštevujúcich obnovené detské ihrisko

FINANČNÝ AKČNÝ PLÁN					
Priorita-opatrenia	Plánovaná aktivita	Zdroj financovania	Finančný plán v Sk	Časový plán	Merateľné zdroje - indikátory
PRIORITA Č. 2. PODPORA OCHRANY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA					
Op. 2.1. Environmentálne opatrenia na podporu a ochranu ZP	Vybudovanie zberného dvora s následným rozšírením separovaného zberu odpadov	Environmentálny fond, rozpočet obce	500 tis.	2009-2010	množstvo vyseparovaného odpadu v tonách počet novovytr. prac.miest
	Výsadba verejnej zelene	Program rozvoja dediny / Ľudia pre stromy a i. nadácie	70 tis.	2008-2010	m ² upravených plôch ks vysadených porastov
	Zabezpečenie zdravej pitnej vody pre obyvateľstvo	Projekt ISPA	Podľa rozpočtu projektu	2008-2010	počet km -dĺžka vodovodného potrubia % napojenosti obyvateľov
	Vytvorenie podmienok a programu ekoturizmu – Kiarovský močiar	OP cezhraničnej spolupráce MR-SR	2 mil.	2009-2013	počet aktivít
	Komplexná úprava vzhľadu obce – výmena autobusových zastávok, vytvorenie oddychových plôch obce, umiestnenie informačných tabúl a smetných košov na verejných priestranstvách	OP cezhraničnej spolupráce MR-SR	1 mil.	2009-2013	Upravené priestranstvá v obci
	Umiestnenie informačnej tabule a vytvorenie oddychových plôch s altánkom pri Kiarovskom močiaroch	Program obnovy dediny	150 tis.	2009-2012	Počet informačných tabúl počet vytvorených oddychových plôch

FINANČNÝ AKČNÝ PLÁN					
Priorita-opatrenia	Plánovaná aktivita	Zdroj financovania	Finančný plán v Sk	Časový plán	Merateľné zdroje - indikátory
PRIORITA Č. 3. EKONOMICKÝ ROZVOJ A ROZVOJ VIDIECKEHO TURIZMU					
Op. 3.1. Energetika	Vybudovanie malých veterných elektrární	Spoločensko-súkromné partnerstvo	Hradí investor	2010 - 2013	
Op. 3.2. Rozvoj vidieckeho turizmu, kultúry a zachovanie a oživenie tradícií a zvykov	Modernizácia budovy klubu mladých s dobudovaním spoločenských priestorov a ubytovacích kapacít	NP RV SR, rozpočet obce	15 mil.	2008-2009	Počet preinvestovaných SK počet modernizovaných priestorov počet ubytovacích kapacít
	Vybudovanie obecného amfiteátra	Program obnovy dediny	350 tis.	2008	Počet usporiadaných akcií a podujatí ročne
	Vybudovanie kolkárne (vedľa budovy Jednota)	Nadácia/Program obnovy dediny	100 tis.	2009	% využiteľnosti ročne
	Vybudovanie basketbalového ihriska	Nadácia SPP	100 tis.	2009	Počet turnajov a súťaží % využiteľnosti ročne
	Zachovanie kultúrneho dedičstva, ľudových tradícií obce – vytvorenie obecného domu (tájház)	Szülőföld Alap	5 mil.	2008-2013	Počet rekonštruovaných priestorov vytvorený obecný dom
Vybudovanie ubytovacích priestorov – M. Kiarov s úpravou okolitých spevnených plôch pre kempovanie	NP RV SR, rozpočet obce	5 mil.	2009-2011	% využiteľnosti ročne počet ubytovacích lôžok m ² spevnených plôch	

FINANČNÝ AKČNÝ PLÁN					
Priorita-opatrenia	Plánovaná aktivita	Zdroj financovania	Finančný plán v Sk	Časový plán	Merateľné zdroje - indikátory
PRIORITA Č. 4. ROZVOJ ĽUDSKÝCH ZDROJOV					
Op. 4.1. Informatizácia a obce	Vybudovanie internetovej ústredne	Štátne zdroje, rozpočet obce, VUC BBSK	30 tis.	2008-2009	% využiteľnosti internetu počet záujemcov poskytované služby ročne
Op. 4.2. Sociálne opatrenia	Sociálno-zdravotné zabezpečenie	Štátne zdroje, rozpočet obce	500 tis.	2009-2013	Počet vytvorených pracovných miest počet poskytovaných služieb
	Výstavba sociálnych bytov	Štátny fond, rozvoj bývania, rozpočet obce	1 mil.	2009-2013	objem vynaložených SKK počet bytov počet domácností
	Zabezpečenie sociálnych terénnych služieb	Štátne zdroje, rozpočet obce	1 mil.	2009-2013	% využiteľnosti ročne počet poskytovaných služieb

5. Zabezpečenie realizácie

Po schválení PHSR nastáva vlastná realizácia PHSR, jeho opatrení a úloh. Uskutočnenie aktivít uvedených v PHSR predpokladá určité finančné a inštitucionálne a organizačné zabezpečenie.

PHSR je potrebné podrobiť každoročnému posúdeniu na verejnej schôdze zastupiteľstva obce a tak aktualizovať plán aktivít na nasledujúci rok. PHSR je živý dokument, ktorý je potrebné aktualizovať a upravovať podľa akútnych potrieb či možností financovania.

Strategické plánovanie podpory rozvoja obce je charakteristické najmä:

- orientáciou podpory na dosiahnuté efekty,
- hierarchickým usporiadaním cieľov,
- riadením na základe procesov,
- permanentným monitorovaním a vyhodnocovaním efektov,
- permanentným učením sa a inováciou,
- rozvíjaním partnerstiev,
- zodpovednosťou voči verejnosti

Na základe poznatkov o efektívnosti a účinnosti vynaložených nákladov sa budú iniciovať inovačné zlepšenia v rámci stanovovania cieľov v obci. Informácie o účinnosti a efektívnosti vynakladaných prostriedkov sú nenahraditeľným zdrojom permanentného rozširovania poznatkov v oblasti podpory rozvoja obce.

5.1. Finančné zabezpečenie PHSR

Finančné vyčíslenie jednotlivých aktivít sa v PHSR uvádza pri väčšine opatrení a aktivít, potrebných na naplnenie cieľov programu. Tie sú stanovené odhadom, konečné rozpočty budú súčasťou vykonávacích plánov. Pri schvaľovaní financovania jednotlivých úloh, vyplývajúcich z aktivít, sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad na hospodársky a sociálny rozvoj obce. Viaceré úlohy sa môžu realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, mnohé však vyžadujú náročnejšie finančné a personálne zdroje a spoluprácu s inými subjektami.

Potenciálne zdroje na realizáciu opatrení a úloh PHSR sú:

- vlastné zdroje – rozpočet obce,
- dotácie VUC
- bankové úvery,
- štátne dotácie z účelových fondov,
- dotácie z výťažku lotérií,
- financie z Národných projektov (MPSVR, úrady práce sociálnych vecí a rodiny),
- štrukturálne fondy,
- nadácie, neinvestičné fondy,
- prostriedky Iniciatívy spoločenstva
- sponzoring podnikateľov, firiem, bankového sektora, súkromných osôb,
- združovanie prostriedkov verejnej a neverejnej sféry, atď.,

Štruktúra uvedených zdrojov bude závisieť na aktuálnej finančnej situácii obce ako aj na spoločensko-ekonomických podmienkach. V prípade spoločných zámerov na úrovni mikroregiónu – zdroje mikroregiónu.

5.2. Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie

Zabezpečenie realizácie a naplnenia Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja bude dosiahnuté koordinovaným a širokospektrálnym pôsobením všetkých zainteresovaných cieľových skupín v obci v kombinácii s využitím schopností a skúseností všetkých zodpovedných osôb.

Realizácia väčšiny aktivít je v pôsobnosti obce. Nakoľko sú tieto aktivity rozsiahle a náročné, je potrebné určiť konkrétne osoby či komisie v orgánoch obce, ktoré budú za tieto aktivity riadiť a koordinovať.

V pláne hospodárskeho a sociálneho rozvoja neurčujeme konkrétne mená či posty, nakoľko takéto rozhodnutia je potrebné robiť operatívne. Je však možné rámcovo určiť kompetencie jednotlivých orgánov obce. Štruktúra organizačného zabezpečenia manažmentu programu je závislá od špecifických podmienok obce. Zastupiteľstvo obce je najvyšší orgán na čele so starostom, má politickú a riadiacu zodpovednosť za plnenie celého programu rozvoja obce.

Obecné zastupiteľstvo prijíma rozhodnutia o postupe realizácie programu, ustanovuje riadiacu skupinu alebo osobu, ktorá bude poverená riadením procesu, schvaľuje návrhy a projekty rozvoja, dojednáva partnerské vzťahy, hodnotí, schvaľuje výsledky a výstupy programu a zabezpečuje jeho realizáciu a rozhoduje o zmenách. Zastupiteľstvo spracúva, schvaľuje, riadi a pravidelne vyhodnocuje plnenie programu obce. Realizácia programu je vykonávaná na základe projektov. Na realizácii programu sa budú podieľať odborníci a partneri, nakoľko účinnosť plnenia programu je možné zvýšiť len na základe partnerstiev. Okrem podnikateľskej sféry sú vhodnými partnermi, subjekty so skúsenosťami vo sfére čerpania finančných prostriedkov z fondov EÚ.

Implementácia Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja je najvhodnejšia prostredníctvom implementačných projektov, ktoré môže obec realizovať sama alebo v spolupráci s externými poradenskými organizáciami. Úlohou implementačného projektu je zaviesť dané opatrenie do praxe a ďalej vykonať potrebné opatrenia, aby sa pokračovalo v práci navrhnutým smerom, alebo priamo zrealizovať opatrenie do jeho úspešného naplnenia cieľov a dosiahnutia programovaného výsledku a stavu.

Organizačné opatrenia špecifikujú nástroje, ktorými bude zabezpečené napĺňanie vytýčených strategických cieľov a zámerov v PHSR a nástroje akým sa strategický dokument dopĺňa a aktualizuje. Je potrebné zabezpečiť inštitucionálne zabezpečenie implementácie konkretizovaných zámerov v jednotlivých oblastiach rozvoja obce. Inštitucionálne hľadisko poskytne informáciu o tom, kto bude realizovať naplnenie vytýčených cieľov a kto ponese zodpovednosť za ich dosiahnutie a splnenie. Zodpovednosť je konkretizovaná v rámci každého jedného plánovaného projektu v obci.

Oblasť inštitucionálnej podpory:

1. Regionálna úroveň

Integrovaná sieť regionálnych rozvojových agentúr (IS RRA) vznikla spojením jednotlivých agentúr do súčinného celku. Cieľom siete je efektívna spoluúčasť na tvorbe koncepcií a stratégií regionálneho rozvoja, na programovaní, projektovaní a realizácii rozvojových aktivít, na tvorbe legislatívy v oblasti regionálneho rozvoja a spoluvytvárať podmienky na komplexné riešenie trvaloudržateľného rozvoja regiónov Slovenska spolu s ostatnými aktérmi regionálneho rozvoja na Slovensku.

IS RRA vytvára priestor na spoluprácu odborníkov, zastúpených v jednotlivých členských agentúrach s rôznou profiláciou činností tak, aby mohli medzi sebou kooperovať, poskytovať dôležité informácie a služby, efektívne využívať odborný a vedecký potenciál, ktorý majú v regionálnych podmienkach k dispozícii. Zabezpečuje sa tak synergický efekt na regionálnej aj nadregionálnej úrovni, zároveň sa podstatne znižujú náklady na dosiahnutie cieľov a poslania IS RRA a zvyšuje sa účinnosť práce jednotlivých RRA pri plnení stanovených úloh v oblasti regionálneho rozvoja.

V súčasnosti IS RRA združuje 45 regionálnych rozvojových agentúr. Na území Veľkokrtíšskeho regiónu má pôsobnosť **Regionálna rozvojová agentúra pre rozvoj regiónu Stredného Pojplia**. Hlavným cieľom združenia je pomáhať rozvíjať región, prispieť k zlepšeniu sociálno-ekonomického rozvoja regiónu Stredného Pojplia, podporiť ekonomickú aktivizáciu a realizáciu rozvojových programov. Činnosťou združenia je medzi inými i poskytovanie odborného poradenstva, konzultácií, infoservisu, príprava projektov, implementácia a monitoring projektov.

2. Krajská úroveň

Banskobystrický samosprávny kraj (BBSK) má na výkon kompetencií v oblasti regionálneho rozvoja zriadený odbor regionálneho rozvoja, v rámci ktorého pôsobia referáty analýz, prognóz a programov regionálneho rozvoja, referát manažmentu a cestovného ruchu, referát územného plánovania.

Za účelom podpory rozvoja regiónov a ich ekonomického oživenia sú na Slovensku vytvorené odborné inštitúcie, ktoré sa zaoberajú regionálnym rozvojom. Keďže ide o pomerne značný počet inštitúcií so širokým záberom činností, v tejto časti sú uvedené len niektoré z nich. Môžeme sem zahrnúť napríklad: ARVI - Agentúra pre rozvoj vidieka, NARMSP - Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania, Podnikateľské inovačné centrá (BIC) a Regionálne poradenské a informačné centra (RPIC), SARIO - Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu, SOPK - Slovenská obchodná a priemyselná komora, Integrovaná sieť regionálnych rozvojových agentúr SR, CVNO - Centrum vzdelávania neziskových organizácií, VOKA – Vidiecka

organizácia pre komunitné aktivity a iné. Bližšie informácie je možné získať na internetových stránkach.

3. Národná úroveň

V súvislosti s transponovaním celej potrebnej legislatívy Európskej únie do práva Slovenskej republiky sa stáva kľúčovou otázkou schopnosť garantovať implementáciu *acquis communautaire* a jej vymáhateľnosť. Je preto potrebné posilniť administratívne kapacity v oblasti regionálneho rozvoja s cieľom efektívne využívať programy zo štrukturálnych fondov EÚ. Regionálny rozvoj je od 1.12.1999 v kompetencii Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky. Ministerstvo spolupracuje s ostatnými ústrednými orgánmi štátnej správy. V roku 1999 bol zriadený orgán pre všeobecnú koordináciu regionálneho rozvoja - Rada vlády SR pre regionálnu politiku (v súčasnosti Rada vlády SR pre regionálnu politiku a dohľad nad štrukturálnymi operáciami) pod vedením podpredsedu vlády SR pre ľudské a menšinové práva a regionálny rozvoj. Medziministerské prepojenie je zabezpečené prostredníctvom Výboru pre štrukturálne fondy EÚ a Kohézny fond, ktorého úlohou je zabezpečovať využívanie týchto fondov v SR a koordinovať proces tvorby Národného rozvojového plánu a Stratégie SR pre KF na roky 2007 - 2013. Výbor nadväzuje na aktivity a úlohy Prípravného výboru pre štrukturálne fondy EÚ a je tiež zodpovedný za koordináciu úloh jednotlivých rezortov v procese čerpania prostriedkov zo štrukturálnych fondov.

Programovacie obdobie 2007 - 2013

Podľa **Národného strategického referenčného rámca /NSRR/** sa v programovacom období 2007 – 2013 bude vychádzať zo získaných skúseností v strategickom plánovaní štrukturálnych fondov v predchádzajúcom programovacom období. Z celkového pohľadu možno predpokladať, že sa SR priblíži k EÚ. Napriek pokroku v poslednej dobe z pohľadu úrovne celkovej konvergencie Slovensko zaostáva za krajinami EÚ – v ekonomickej výkonnosti, kvalite ekonomického rastu. Rozdiely sú ešte výraznejšie medzi jednotlivými regiónmi SR. V nadväznosti na programovacie obdobie 2004-2006 je potrebné sa sústrediť na zvyšovanie ekonomickej výkonnosti, potrebné sa zamerať na trvalú udržateľnosť rozvoja.

V programovacom období 2007 – 2013 pre realizáciu rozvojových aktivít obecných samospráv, budú dostupné zdroje financovania z EÚ na základe schváleného Národného strategického referenčného rámca SR pre obce, ktoré patria do inovačných a kohéznych pólov rastu. Obce nezaraďené do pólov rastu môžu byť podporené z Programu rozvoja vidieka na základe **Strategického plánu rozvoja vidieka**.

Z hľadiska národných východísk regionálneho priemetu stratégie NSRR je pre SR dôležitý fakt, že disponuje rovnomerne rozvinutým systémom centier

osídlenia, kde sa okolo najvýznamnejších centier vytvorili polarizované a aglomerizované územia, tzv. ťažiská osídlenia. Tieto mestá a ich aglomerácie môžu plniť úlohy tzv. „motorov rozvoja“, alebo inými slovami **pólov rastu** jednotlivých území.

Výber jednotlivých zaradených obcí bol založený na úvahe, aby kohéznymi pólmi rastu boli tie obce, pri ktorých je najlepší predpoklad vyššej efektívnosti využitia finančných prostriedkov vložených do rozvoja lokálnej infraštruktúry v dlhodobějších časových horizontoch. Tento predpoklad lepšie spĺňajú tie obce v rámci ktorých sa už v súčasnosti nachádzajú zariadenia vyššie uvedenej infraštruktúry, majú určitú minimálnu veľkosť a súčasne z hľadiska polohových faktorov vyhovujú požadovanej dostupnosti voči okolitým obciam. **Obec Kiarov** nie je zaradená ani medzi kohézne ani inovačné póly rastu v Banskobystrickom samosprávnom kraji.

Národný strategický plán rozvoja vidieka pre obdobie 2007-2013

Na základe SWOT analýzy súčasného stavu, vyplývajúcich rozvojových potrieb, zosúladenia s národnými politikami a politikami EÚ je štruktúra Programu rozvoja vidieka SR nasledovná:

Globálny cieľ: Zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárstva, potravinárstva a lesníctva a zlepšiť životné prostredie zavádzaním vhodných poľnohospodárskych a lesníckych postupov a kvalitu života na vidieku s dôrazom na trvalo udržateľný rozvoj

Strategický rámec rozvoja vidieka SR odráža celkové smerovanie podpory rozvoja vidieka SR. Spolu s modernizáciou, inováciou a podporou vzdelanosti je dôraz kladený aj na ochranu životného prostredia a biodiverzity vidieka pri udržateľnej využiteľnosti jeho zdrojov a tiež aktivít, ktoré prispievajú k znižovaniu regionálnych rozdielov vidieka na Slovensku.

Stratégia rozvoja vidieka je postavená na štyroch osiach, pričom pre každú os je stanovená priorita:

- **OS 1:** Zlepšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva a lesného hospodárstva
Priorita: Podpora produktívneho poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a spracovateľského priemyslu vo väzbe na modernizáciu, inovácie a reštrukturalizáciu a odovzdávanie vedomostí v rámci agropotravinárskeho a lesného hospodárstva
- **OS 2:** Zlepšenie životného prostredia a krajiny
Priorita: Ochrana a zlepšenie životného prostredia na vidieku - zachovanie biodiverzity, kvality vôd, pôd a zmiernenie klimatických zmien
- **OS 3:** Kvalita života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva

Priorita: Vytváranie pracovných príležitostí a podpora ekonomických aktivít na vidieku

- **OS 4: Stratégia pre LEADER**

Priorita: Zlepšovanie správy /manažmentu/ a riadenia a mobilizácia rozvojového potenciálu vo vidieckych oblastiach.

Dôraz je kladený na:

zlepšenie konkurencieschopnosti agropotravinárskeho a lesného sektora prostredníctvom zvyšovania efektívnosti a kvality výroby so zachovaním princípov

udržateľného rozvoja a princípov ekologizácie hospodárenia na vidieku;

zlepšenie stavu životného prostredia a krajiny zavedením vhodných poľnohospodárskych a lesohospodárskych postupov;

skvalitnenie života vo vidieckych oblastiach a diverzifikáciu vidieckeho hospodárstva

v rámci vytvárania nových pracovných príležitostí, vzdelávania a obnovy a rozvoja

obcí, čo prispeje k zníženiu regionálnych rozdielov vidieka na Slovensku.

5.3. Monitorovanie a hodnotenie

Monitorovanie plnenia programu rozvoja bude stálym a dlhodobým procesom zameraným na sledovanie kvalitatívnych a kvantitatívnych zmien pomocou vybraných ukazovateľov, cieľom ktorého bude získavanie informácií o skutočnom plnení opatrení zameraných na zmenu negatívneho vývoja, resp. o potrebe zmeniť ich výber alebo spôsob realizácie. Stabilizovať zásady procesu monitorovania umožní priebežná i etapovitá kontrola realizácie programu. Nevyhnutnou podmienkou monitoringu je organizačné a metodické zabezpečenie riešenia operatívnych problémov a z nich vyplývajúce zmenové riadenie.

Monitorovanie plnenia programu rozvoja bude obsahovať nasledovné činnosti:

- každoročné hodnotenie napĺňania cieľov stanovených v PHSR,
- každoročné spracovanie plánu aktivít na nasledujúce obdobie
- vyhodnotenie dosiahnutých výsledkov ako popis stupňa realizovaných cieľov a opatrení,
- vyhodnotenie dopadov aktivít na občanov dotazníkovou formou a porovnanie s počiatočnými preferenciami občanov pri zostavovaní PHSR.

Uvedené činnosti uskutočnené v procese monitorovania umožnia zhodnotiť postup v realizácii plánovaných úloh. Znamená sledovanie výstupov, financovanie jednotlivých činností, projektov alebo etáp. Monitorovanie sa uskutočňuje prostredníctvom ukazovateľov, ktoré sa vzťahujú na špecifické ciele, objasňujú stav implementácie, výsledkov a dopadov a poukazujú na dosiahnutý vývoj vo vzťahu k finančnému plánu.

Po implementácii bude pracovná skupina plniť aj funkciu monitorovania a hodnotenia. Konkrétne pôjde o sledovanie vývoja, smerovania a zmien vonkajších podmienok v obci, požiadaviek obyvateľov, ako aj požiadavky ďalších cieľových skupín (návštevníkov, investorov a podnikateľov). V procese monitorovania sa zhromažďujú údaje o realizovaných projektoch. Na základy výstupov monitorovania a hodnotenia je potrebné následne uskutočniť aktualizáciu strategických cieľov.

Cieľom monitorovania pracovnými skupinami bude zabezpečiť konzistentné a pravidelné informácie o realizovaných a ukončených projektoch. Vhodným spôsobom na realizáciu monitoringu sú kvantitatívne ukazovatele úspešnosti, ktoré dávajú jednoznačnú odpoveď na stupeň alebo mieru naplnenia projektu v danom časovom období. Spôsob práce pracovnej skupiny uskutočňujúcej monitorovanie a hodnotenie vyplynie zo samotného charakteru projektu.

Zmyslom procesu hodnotenia je sumarizovať výstupy získané monitorovaním projektov na získanie informácií o účinnosti a efektívnosti vynaložených nákladov. Tieto informácie sa transformujú do monitorovacích a hodnotiacich správ, ktoré sa prerokovávajú na zasadnutiach pracovnej skupiny. Proces hodnotenia využíva ako svoje vstupy všetky dáta získavané v procese monitorovania. Výstupom procesu hodnotenia, resp. celého procesu monitorovania a hodnotenia, sú hodnotiace a monitorovacie správy. Hodnotenie je vykonávané pravidelne za účelom merania efektivity voči cieľom projektov. Vykonáva sa v priebehu realizácie jednotlivých projektov a po ich ukončení. Posudzuje sa hlavne vecná stránka a vzniknuté problémy. Riešenie prioritných problémov sa posudzuje s použitím kritérií voči stanoveným ukazovateľom. Hodnotenie znamená kritické a objektívne overovanie. Plní funkciu spätnej väzby. Hodnotenie sa opiera o monitorovacie činnosti, ktoré mu poskytujú nevyhnutné informácie.

6. Záver

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja je spracovaný na báze viacerých dokumentov a v súlade s príslušnými zákonnými predpismi. Časť PHSR je zameraná na komplexnú analýzu v oblastiach ako demografia, nezamestnanosť, hospodársku oblasť, sociálnu a technickú infraštruktúru a iné oblasti, ktoré popisujú a analyzujú súčasný stav v obci, ktorý je detailnejšie rozpracovaný v SWOT analýze popisujúcej silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia. PHSR je dôležitým strategickým, systémovým a koncepčným dokumentom pre zabezpečovanie zásadných aktivít rozvoja v zmysle definovaných cieľov, priorít, opatrení a financovania. Vzhľadom na súčasné postavenie regionálneho rozvoja v rámci Slovenskej republiky, ktorý nevytvára priame nástroje podpory v regiónoch (VÚC), je dokument PHSR účelovo a explicitne zameraný na ciele a priority rozvoja kraja pod. a Národného Strategického plánu rozvoja vidieka SR so zameraním na roky 2007 - 2013. Sleduje sa tým najmä možnosť využívania nástrojov pomoci EÚ, to znamená využitie štrukturálnych fondov a kohézneho fondu. Vykonateľnosť PHSR bude závislá od mnohých faktorov, predovšetkým od schopnosti zainteresovaných subjektov vypracovávať a predkladať príslušným ústredným riadiacim orgánom a ich sprostredkujúcim implementačným agentúram také projekty, ktoré budú konkurencieschopné. Veľký význam pre realizovanie jednotlivých opatrení a aktivít definovaných v PHSR bude mať úroveň riadenia a koordinácie celého procesu prípravy projektov a ich presadzovania na národnej úrovni. Program je potrebné hodnotiť ako dokument otvorený, ktorý môžu orgány obce priebežne doplňovať a o nové aktivity, respektíve vypúšťať tie opatrenia, ktorých realizácia nie je v možnostiach obce. Nástrojom pre naplnenie úloh vyplývajúcich z Národného plánu regionálneho rozvoja SR je PHSR ako základný programovací dokument pre uskutočňovanie regionálnej politiky ako aj základný rámec pre budúce projekty, v oblasti znižovania regionálnych disparít. Program zároveň odráža aj nový spôsob spolupráce s EÚ založenej na princípoch partnerstva, otvorenosti, subsidiarity a hospodárskej a sociálnej súdržnosti na úseku regionálneho rozvoja. Hlavnou myšlienkou tohto dokumentu je zlepšovať kvalitu života občanov a sociálnu súdržnosť spoločnosti, najmä vytvoriť podmienky pre ekonomický rozvoj a tvorbu pracovných príležitostí, presadzovať koncept trvalo udržateľného rozvoja.

6.1. Vyhodnotenie dotazníkov

K úvodným prácam pri vypracovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta (ďalej len „PHSR“) patrila zber a následné odborné spracovanie informácií z dotazníkovej ankety občanov obce, tj. respondentov. Cieľom prieskumu verejnej mienky bolo identifikovať potreby obyvateľov a ich názory na ďalší rozvoj obce v súvislosti s vypracovaním dokumentu „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Kiarov.“

Výsledky tohto prieskumu predstavujú podklad pre tvorbu SWOT analýzy a následne pre formovanie stratégie rozvoja obce. Ďalším cieľom uskutočneného prieskumu bolo informovať obyvateľov obce o tom, že sa takýto dokument pre ich mesto pripravuje a že aj oni sa môžu reálne zapojiť do jeho tvorby. Tento fakt môže prispieť k zlepšeniu vzťahov v obci a k vytvoreniu pocitu spolupatričnosti ale aj spoluzodpovednosti obyvateľov k jej rozvoju.

Na spracovanie boli zaradené dotazníky, ktoré boli vypracované poslancami obecného zastupiteľstva obce Kiarov.

Časť A – táto časť sa týkala základných údajov o respondentoch ako vek, pohlavie, domácnosť.

Časť B – sa týkala vyjadrenia spokojnosti obyvateľov s obcou ako miestom bývania: nevýhody bývania v obci, využívanie jednotlivých služieb a zariadení obce.

Časť C – obec ako sociálny priestor – obyvatelia mali možnosť vyjadriť sa ohľadne existujúcich združení, spolkov a ich činnosti, súčasne ohľadne kultúrneho vyžitia v obci, pracovných možností v obci.

Časť D – obec a jej rozvoj – v rámci tejto časti bola monitorovaná úroveň spokojnosti obyvateľov s poskytovaním jednotlivých vymenovaných služieb v obci, zároveň mali obyvatelia možnosť vyjadriť sa ohľadne chýbajúcich služieb a zariadení v obci, taktiež označiť a doplniť problémy, ktoré by sa podľa ich názorov mali čo najskôr riešiť v obci, a tiež zapojenie obyvateľov do činnosti zlepšovania života v obci. Respondenti v tejto časti vyjadrovali taktiež situáciu v oblasti cestovného ruchu v obci, v oblasti technickej infraštruktúry.

Podľa respondentov, ktorý bývajú v obci:

1. v oblasti bývania v obci je najväčšou nevýhodou málo pracovných príležitostí, zlé možnosti nákupu a využívania rôznych služieb a málo možností na seberealizáciu
2. V oblasti využívania v budúcnosti je záujem o zdravotné stredisko a prepravné služby, nájomné byty a detské ihrisko
3. V oblasti spokojnosti s pracovnými možnosťami mužov a žien v obci sú nespokojný
4. v oblasti zachovania charakteru obce sa vyjadrili jednoznačne, že obec by si mala zachovať dedinský charakter obce
5. v oblasti poskytovaných služieb bola nespokojnosť vyjadrená v nasledovných prípadoch: stav miestnych komunikácií, stav chodníkov, stav verejnej zelene, vybavenosť obce verejným vodovodom a verejnou kanalizáciou, taktiež plynom, pokrytie signálom mobilných sietí a požiarna ochrana
6. v oblasti poskytovaných služieb bola spokojnosť vyjadrená v nasledovných prípadoch: kultúrne zariadenia, knižnica a dostupnosť verejného internetu

Na základe získaných odpovedí na otázku **D5. Ktoré problémy podľa Vášho názoru je potrebné najskôr riešiť v obci?** je:

Problémy ktoré je potrebné riešiť v obci:	Rozhodne áno	Skôr áno ako nie	Skôr nie ako áno	Rozhodne nie
- zlepšenie nákupných možností			X	
- vytvorenie nových služieb	X			
- záchrana a oprava bytového fondu			X	
- výstavba nového bytového fondu	X			
- nedostatok stavebných pozemkov		X		
- záchrana a oprava kultúrnych pamiatok		X		
- zlepšenie kvality životného prostredia	X			
- vytvorenie zariadení pre oddych a voľný čas (detské ihriská, oddychové plochy)	X			
- oprava ciest a komunikácií	X			
- riešenie dopravnej situácie v obci			X	
- zlepšenie zdravotnej starostlivosti	X			
- zlepšenie školskej infraštruktúry a vyuč.			X	
- rozvoj športových aktivít v obci	X			

Na základe vyhodnotenia otázky **D.11. Aká je podľa Vás situácia v cestovnom ruchu v obci?** Môžeme skonštatovať, že v oblasti zariadení cestovného ruchu je málo/ nedostatok zariadení cestovného ruchu a v oblasti konkurencie okolitých

miest a obcí v regióne turisti uprednostňujú pobyty na vidieku – v menších okolitých obciach.

Z nasledovných vyplnených častí tabuliek otázky **D12. Aká je podľa Vášho názoru situácia v technickej infraštruktúre?** Vyplývajú nasledovné skutočnosti:

- **v oblasti dopravy** – komunikácií sú podľa najväčšieho počtu respondentov, všetky v zlom stave, na niektorých úsekoch je doprava kritická
- **v oblasti elektrickej energie** - je situácia dobrá, nie sú problémy s dodávkou energie
- **v oblasti telekomunikácií** - je situácia nevyhovujúca, sú problémy s poskytovaním telekomunikačných služieb – hlavne pokrytie mobilnými signálom
- **v oblasti vody a energie** – infraštruktúra je zastaralá, spôsobuje výpadky dodávky vody (časté odstávky), sú problémy na zvýšenie odberu, voda má zlú kvalitu
- **v oblasti vybavenia plynom** - v obci nie je zavedený plyn
- **súčasný systém poplatkov za odvoz odpadu a systém odvozu odpadu** – nevyhovuje, privítali by i návrat k množstevnému systému

6.2. Použitá literatúra

- Literárno-vlastivedný slovník obcí okresu Veľký Krtíš. PhDr. Anton Hupka, Miestny odbor MS vo Veľkom Kríši, 1995.
- Magyarország kistérségei. Nógrád megye. Balassagyarmat és térsége. Ceba Kiadó . 1999
- Múltunk emlékei, honismereti – műemlékvédelmi – turisztikai – magazin. 2. évfolyam, 4. szám, július 2003.
- Národný rozvojový plán. Výzva pre Slovensko. Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky. 13. – 14. mája 2003, Banská Bystrica,
- Národný rozvojový plán – dodatok, Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, jún 2003
- Metodická príručka pre vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, marec 2004
- Príručka pre mikroregióny a obce na prípravu Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja , ARVI, VOKA
- MVRR SR, Návrh Národného strategického referenčného rámca 2007-2013 (1. verzia)
- MVRR SR, Národný referenčný strategický rámec 2007-2013, vypracovaný v máji 2006, aktualizovaný november 2006
- Národný strategický plán rozvoja vidieka pre obdobie 2007-2013 – Návrh, máj 2006
- Ministerstvo pôdohospodárstva SR, Národný strategický plán rozvoja vidieka, máj 2006
- MVRR SR, Metodická príručka pre vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, marec 2004
- Novohrad. Regionálna vlastivedná monografia. Príroda. Zostavil Ján Sloboda. Vydavateľstvo Osveta, n.p. Martin, 1985.
- Víťame Vás v regióne, Veľký Krtíš. Občianske združenie Koliba, 2003.
- Dr. Károly Csáky, Kiarov v zrkadle histórie
- Štúdiá spoločného rozvoja prihraničného územia v oblasti vidieckeho turizmu, 2007
- Malý projekt Turistický networking a Neogradiensis v Euroregióne – Novohrad bez hraníc

6.3. Zdroje:

- Osobné stretnutia a konzultácie a získavanie údajov priamo z OcU Kiarov
- Vyplnené dotazníky obyvateľov obecného zastupiteľstva
- Štatistické informácie - Štatistický úrad Krajská správa v Banskej Bystrici
- Sčítanie ľudu, domov a bytov 2001
- Analýza sociálno-ekonomického rozvoja okresu V. Krtíš, spracoval Okresný úrad, ORR a IOV, máj 2002
- Sociálno-ekonomická analýza Banskobystrického samosprávneho kraja, 2001
- Diverzifikovaná regionálna politika BBSK
- CD – ROM – Obce Banskobystrického kraja – rok 2001, Štatistický úrad SR – Krajská správa v Banskej Bystrici
- www.strukturalnefondy.sk
- www.euroregio.sk

PHSR obce Kiarov je strategický strednodobý dokument, ktorý určuje víziu rozvoja obce, prioritné rozvojové oblasti a strategické ciele ich naplnenia. Tento dokument je základným východiskom pre spracovanie ďalších materiálov rozvoja jednotlivých oblastí života obce.

PHSR je otvoreným dokumentom, ktorý bude pravidelne ročne vyhodnocovaný a aktualizovaný na zasadnutiach obecného zastupiteľstva.

Odsúhlasené na zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa

Uznesenie č.

Vypracovala

Regionálna rozvojová agentúra pre rozvoj regiónu Stredného Poiplia

v spolupráci s pracovnou skupinou obce Kiarov

2008